96. Tiistaina 11 päivänä lokakuuta 1994

kello 18.05

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 220 vuoden 1994 kolmanneksi lisätalousarvioksi 3253

2) Ed. Mäkipään ym. lakialoite n:o 66 vuoden 1995 veroasteikkolaiksi 3273

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pelttari.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys n:o 220 vuoden 1994 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Nyt eduskunnalle esiteltävä lisätalousarvioesitys sisältää lähinnä vain välttämättömiä lisämäärärahoja ja toimenpide-esityksiä. Esityksen valtion menoja lisäävä vaikutus on runsaat 3,3 miljardia markkaa. Lisäbudjettia ei vastaavasti rahoiteta uudella velkarahalla kuin runsaalla 400 miljoonalla, koska valtion tulokertymä paranee loppuvuonna oleellisesti aikaisempaan verrattuna.

Lisätalousarvioesitystä voidaan luonnehtia pitkälti rutiinilisäbudjetiksi. Syksyllä 93 annettuun esitykseen verrattuna tämä lisätalousarvioesitys sisältää silti merkittäviä myönteisiä poikkeuksia. Ensinnäkin annettava esitys kokonaismarkkamäärältään on vain puolet viime syksyn vastaavaan esitykseen verrattuna. Lisäksi työttömyysturvamenoihinkin on tarvetta osoittaa aiempaa vähemmän lisämäärärahoja. Nämä seikat osoittavat hallituksen noudattaman kehysbudjetoinnin tuottavan tulosta ja ennen kaikkea talouden todellista kääntymistä nousuun.

Viime aikoina julkaistut taloudellisen kehityksen tunnusluvut osoittavat taloutemme olevan vahvassa nousussa. Teollisuustuotanto kasvaa ennakoituakin ripeämmin. Erityisesti metsä- ja metalliteollisuuden tuotanto kasvaa humisten. Kasvu on jo leviämässä myös kotimarkkinasektorille.

Tälle vuodelle ennustettua kokonaistuotannon kasvuennustetta joudutaankin tarkistamaan ylöspäin, mikä on todella myönteinen signaali koko taloutemme kehittymisen kannalta. Hallituksen vientivetoisen kasvun linjavalinta tuottaa kiistatta odotettuja tuloksia, ja perusteet kestävälle talouskasvulle on siis luotu.

Valitettavasti nopeakaan talouskasvu ei riitä poistamaan laman synnyttämiä suurongelmia: massatyöttömyyttä ja valtion nopeaa velkaantumista. Kasvun tuoma liikkumavara on käytettävä työllisyyden hoitoon. Kasvun aika on käytettävä tehokkaasti valtion velkaantumiskehityksen katkaisemiseen, muuten kohtaamme seuraavan laskukauden puolustuskyvyttöminä. Nyt ei ole mikään ulosmittaamisen aika.

Vaikka annettava lisätalousarvioesitys sisältää lähinnä vain välttämättömiä lisämäärärahatarpeita, se sisältää kuitenkin yhden uuden kas-

vukapulan talouspolitiikan välineistöön. Siihen sisältyy esitys erityisen valtion osakeyhtiön muotoisen pääomasijoitusyhtiön perustamiseksi, jonka osakepääomaksi kootaan valtion yhtiöiden yksityistämisestä saatavia tuloja. Niitä ei siis polteta taivaan tuuliin eli kulutukseen vaan uuden tuotantopohjan luomiseen.

Perustettavan valtion pääomasijoitusyhtiön tavoitteena on parantaa pk-yritysten oman pääomanehtoisen rahoituksen saatavuutta vastaamaan paremmin Suomen kilpailijamaiden tilannetta. Pääomasijoitusyhtiön volyymi on toiminnan käynnistämisvaiheessa 320 miljoonaa markkaa. Samalla Sitran toiminnan rahoittamiseen ehdotetaan myönnettäväksi lisäystä 80 miljoonaa markkaa erityisesti työllisyyttä elvyttävään riskisijoitustoimintaan. Tällaisesta rahoituksestahan on ollut huutava pula. Julkisten varojen kohdentaminen pääomasijoitustoimintaan tässä määrin lisää näkemykseni mukaan yksityisen pääoman kiinnostusta riskisijoitusmarkkinoihin.

Lisätalousarvio sisältää myös yhteensä 623 miljoonan markan määräisen lisäpanostuksen työllisyyden hoidon eri toimenpiteisiin. Näin edellytykset työttömyyden merkittävämmällekin vähenemiselle voimistuvat.

Käsillä olevan lisätalousarvioesityksen myötä vuoden 94 valtion nettolainanoton kokonaismäärä nousee 71,1 miljardiin markkaan. Tämä yksinään osoittaa valtiontalouden aseman nykyistä vaikeutta. Ongelmat eivät siis suinkaan ole ohi. Sellaiseen olotilaan ei ole syytä tuudittautua edes niiden, jotka ovat antamassa vaalilupauksia esimerkiksi päivähoidon laajentamisesta, urheilun lisärahoituksesta tai kehitysyhteistyömäärärahojen kasvattamisesta, muutaman esimerkin mainitakseni. Näitä katteettomia lupauksia on äänestäjien syytä kavahtaa ja välttää tukemasta sellaisia ehdokkaita.

Arvoisa puhemies! Valtion velkaantuminen lisääntyy aivan liian nopeasti huolimatta hallituksen tuntuvista säästötoimenpiteistä ja talouden kääntymisestä vahvaan nousuun. Taloutemme ongelmat eivät ole, ikävä kyllä, poistuneet minnekään. Vaalien jälkeenkin samat ongelmat ovat edessämme. Ne eivät yksinkertaisesti häivy minnekään. Niitä eivät vastuuta kantavat poliitikot voi unohtaa.

Tässä mielessä Matti Pekkasen johtaman tasavallan presidentin työllisyystyöryhmän raportin keskeinen anti tiivistyy siihen, että sekin osoittaa ongelmiemme vakavuuden koko 90-luvulla. Lisäksi raportti osoittaa kiitettävästi ne ehdot, jotka on toteutettava mm. työttömyyden merkittäväksi vähentämiseksi. Kannattaa huomata, että Pekkasen työryhmässä on laskettu nimenomaan taloudellisen kasvun tuottavan merkittävimmän osan uusista työpaikoista eli 270 000 työpaikkaa, mikäli työryhmän tavoitteet muuten saavutetaan.

Työllisyystyöryhmä myös esittää, että hallitus ryhtyisi valmistelemaan säästölakiesityksiä valtion menojen supistamisesta 16 miljardilla markalla. Lisäksi eduskunnan tulisi hyväksyä laki valtion menojen rajoittamisesta vuosina 1995—99 eli nk. takuulaki, mikä muodostaisi sitovan poliittisen tahdonilmaisun säästöjen toteuttamisesta.

Valtion menojen rajoittamista koskevan lain synnyttämisessä on käsitykseni mukaan kyse yhteisestä poliittisesta tahdosta. Kysyn tässä tilanteessa erityisesti oppositiopuolueilta selvää kantaa siihen, ovatko ne valmiit myötävaikuttamaan nopeasti tällaisen erityislain hyväksymiseen. Korostan, että sellainen laki ei ole pelkkää sanahelinää, vaan sillä on varsin karu sisältö, joka myös on pakko niellä ja johon on samalla myös pysyvästi sitouduttava.

Olen joka tapauksessa valmis myötävaikuttamaan siihen, että hallitus toisi ripeästi eduskunnan käsiteltäväksi asiaa koskevan lakiesityksen, jos niin hyväksi katsotaan. Kyse on tosiaankin yhteisestä tahdosta ja mahdollisuudesta selviytyä. Nyt sitten vihdoin nähdään, ketkä ovat taloutemme pelastamisen kannalla.

Enää en ryhdy pitkälliseen kädenvääntöön myöskään palkansaajajärjestöjen kanssa. Se on täysin toivotonta puuhaa. Joko järki voittaa tai sitten ei. Jos kokonaispakettia ei sovinnolla pian synny, seuraava hallitus joutuu tekemään muutokset askel askeleelta. Se on talouden sanelema tosiasia.

Arvoisa puhemies! Korostan, että Pekkasen työryhmän esitys on kokonaispaketti, josta ei voi poimia vain mukavia esityksiä. Se hyväksytään kokonaan tai ei mitään. Ilmoitan, etten ole valmis ensiksi esittelemään vain Pekkasen korista löytyviä makupaloja. Ne on tarkoitus toteuttaa vasta karvaampien esitysten jälkeen, niin kuin aivan oikein onkin.

Herra puhemies! Esitän, että puheenvuoroni ruotsinnos liitetään pöytäkirjaan.

Valtiovarainministeri Viinasen puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Den tilläggsbudgetproposition som nu föreläggs riksdagen innehåller främst bara nödvändi-

ga tilläggsanslag och åtgärdsförslag. Propositionen ökar statens utgifter med drygt 3,3 miljarder mark. Den nya skuld som behövs för finansiering av tilläggsbudgeten uppgår till endast drygt 400 miljoner mark, eftersom statens inkomstutveckling under slutet av året förbättras väsentligt jämfört med tidigare. Tilläggsbudgetpropositionen kan i hög grad karakteriseras som en rutinbudget. Denna tilläggsbudgetproposition innehåller trots det betydande positiva undantag jämfört med den proposition som avläts hösten 1993.

För det första är det totala markbeloppet i denna proposition endast hälften av beloppet i motsvarande proposition som avläts senaste höst. Dessutom behövs det mindre tilläggsanslag än tidigare också för utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa. Dessa omständigheter visar att den rambudgetering som regeringen följer ger resultat och framför allt att ekonomin verkligen vänder uppåt.

De siffror över den ekonomiska utvecklingen som publicerats den senaste tiden visar på ett kraftigt uppsving i vår ekonomi. Industriproduktionen ökar rentav snabbare än väntat. I synnerhet skogs- och metallindustriproduktionen ökar kraftigt. Denna ökning håller redan på att sprida sig också till hemmamarknadssektorerna.

Den tillväxtprognos i fråga om totalproduktionen som förutspåtts för detta år måste justeras uppåt, vilket verkligen är en positiv signal med tanke på hela vår ekonomis utveckling. Regeringens linjeval, dvs. en tillväxt som får draghjälp av exporten, ger otvivelaktigt väntat resultat. En grund har således skapats för en hållbar ekonomisk tillväxt. Tyvärr är inte ens en snabb ekonomisk tillväxt tillräcklig för att avskaffa de stora problemen till följd av depressionen, dvs. massarbetslösheten och statens snabba skuldsättning. Det spelrum som tillväxten ger måste användas för skötsel av sysselsättningen, och tillväxten måste användas på ett effektivt sätt för att bryta statens skuldsättning. Annars kommer vi att stå försvarslösa inför nästa lågkonjunktur. Någon utmätning får inte ske just nu.

Trots att den tilläggsbudgetproposition som nu avlåts innehåller närmast bara nödvändiga tilläggsanslag, finns där dock ett nytt redskap för tillväxt som komplement till den ekonomiska politikens medel. Propositionen innehåller ett förslag till bildande av ett separat statligt kapitalinvesteringsbolag som har formen av aktiebolag. Aktiekapitalet i detta bolag skall utgöras av de inkomster som fås av privatiseringen av statsbolag. Dessa inkomster kommer således inte att gå all världens väg, dvs. till konsumtion, utan användas för skapande av en ny produktionsbas.

Målet för det statliga kapitalinvesteringsbolag som bildas är att främja tillgången till finansiering med eget kapital för små och medelstora företag så att tillgången bättre motsvarar situationen i Finlands konkurrentländer. Kapitalinvesteringsbolagets volym är 320 miljoner mark när verksamheten inleds. Samtidigt föreslås det att för finansiering av Sitra:s verksamhet beviljas ett tillägg av 80 miljoner mark i synnerhet för riskinvesteringsverksamhet som främjar sysselsättningen. Det har rått en skriande brist på sådan finansiering.

Det faktum att offentliga medel i denna utsträckning beviljas för riskinvesteringsverksamhet ökar enligt min åsikt det privata kapitalets intresse för riksinvesteringsmarknaden.

Tilläggsbudgetpropositionen innehåller också en ytterligare satsning om 623 miljoner mark på olika åtgärder för skötsel av sysselsättningen. Härigenom förbättras förutsättningarna för en väsentlig minskning av arbetslösheten. Genom den förhandenvarande tilläggsbudgetpropositionen stiger det totala beloppet av statens nettoupplåning 1994 till 71,1 miljarder mark. Enbart detta visar på svårigheterna inom statsekonomin i dag.

Problemen är således inte över. Inte ens de som delar ut vallöften t.ex. om utvidgning av barndagvården, tilläggsfinansiering för idrotten eller ökning av biståndsanslagen, har skäl att invagga sig i den förhoppningen. Väljarna bör akta sig för dylika löften som saknar täckning och undvika att stöda sådana kandidater.

Statens skuldsättning ökar alldeles för snabbt trots regeringens betydande sparåtgärder och trots att ekonomin har vänt kraftigt uppåt. Problemen i vår ekonomi har — tyvärr — inte försvunnit. Också efter valet kommer vi att stå inför samma ekonomiska problem som nu. De försvinner helt enkelt ingenstans. Ingen ansvarsfull politiker kan förbise dessa problem.

I detta avseende kan det centrala budskapet i rapporten av den av Matti Pekkanen ledda sysselsättningsarbetsgrupp som republikens president tillsatt sammanfattas så att också det visar hur allvarliga problemen är under hela 1990-talet. Dessutom tar rapporten på ett berömvärt sätt upp villkoren för att bland annat arbetslösheten skall kunna minskas väsentligt. Det är värt att notera att Pekkanens arbetsgrupp har räknat ut att det uttryckligen är den ekonomiska tillväxten som skapar de flesta nya arbetsplatserna, dvs.

270 000 arbetsplatser, om arbetsgruppens mål i övrigt kan nås. Arbetsgruppen föreslår också att regeringen börjar bereda förslag till sparlagar som minskar statens utgifter med 16 miljarder mark. Dessutom bör riksdagen anta en lag om minskning av statens utgifter 1995—1999, dvs. en s.k. garantilag, vilket skulle utgöra en bindande politisk viljeförklaring om att inbesparingarna genomförs.

För att en lag om minskning av statens utgifter skall fås till stånd krävs enligt min uppfattning en gemensam politisk vilja. Jag vill i detta läge be oppositionspartierna att klart säga om de är redo att snabbt medverka till att en sådan speciallag antas. Jag vill understryka att en sådan lag inte enbart är tomma ord, utan att den har ett kargt innehåll som vi också får lov att svälja, och att vi samtidigt också måste förbinda oss att följa den.

Själv är jag i varje fall redo att medverka till att regeringen snabbt avlåter en proposition om saken till riksdagen för behandling, om så önskas. Det är verkligen fråga om gemensam vilja och om vår möjlighet att klara oss ur krisen. Nu får vi äntligen se vem som verkligen vill rädda vår ekonomi! Jag kommer inte heller längre att inlåta mig i segdragna förhandlingar med löntagarorganisationerna. Det har visat sig vara hopplöst. Antingen segrar eller förlorar förnuftet. Om vi inte snart kan få ihop ett helhetspaket i godo, måste nästa regering göra ändringarna steg för steg. Detta är ett ekonomiskt faktum.

Jag vill understryka att det förslag som Pekkanens arbetsgrupp lagt fram är ett helhetspaket, ur vilket man inte kan plocka endast de trevliga förslagen. Det godkänns antingen i sin helhet eller inte alls. Jag vill tala om att jag inte är redo att först presentera endast godbitar ur Pekkanens korg. Dessa plockas fram först efter mera beska förslag — vilket är helt rätt.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen omassa puheenvuorossaan peräsi oppositiolta sitä, miten se suhtautuu takuulain säätämiseen. Minä vain ihmettelen, minkä vuoksi tällainen takuulaki pitää ylipäätään säätää, kun on olemassa enemmistöparlamentarismi ja sitä kautta hallitus kuin hallitus, olipa se minkä värinen tahansa, pystyy tuomaan välttämättömät säästöt eduskuntaan ja myös pystyy ne ajamaan omalla enemmistöllään, hallituspuolueiden enemmistöllä, läpi.

Ainakin henkilökohtaisesti minulle on tärkeää se, että säästetään, sekä mahdollisuus, että voi esittää vaihtoehtoja siihen, mistä säästetään. Eivät kaikki hallituksen säästöesitykset ole olleet sellaisia, että niitä olisi voinut kannattaa. Esimerkiksi hallitus ei ole tehnyt mitään oman keskusbyrokratiansa, keskusvirastonsa, byrokratian vähentämiseksi ja karsimiseksi ja näin sen takia, että sieltä varmasti olisi tullut uusia työttömiä. Kunnat ovat tehneet hyvinkin ratkaisevasti, hallitus ei mitään. Missä viipyvät, ministeri Viinanen, nämä säästötoimet?

Toinen asia: Minä en missään nimessä pysty ymmärtämään sitä, että jälleen eduskunta sidottaisiin tällaiseen pakkokonsensukseen. Pakkokonsensus, 70-luvun politiikka, joka lähti vuodesta 69, on koko tämän järjestelmän vikojen a ja o. Sieltä lähti se etujärjestövalta, jonka vuoksi hallitus esimerkiksi tällä hetkellä ei pysty tuomaan eduskuntaan työelämän uudistuksia, vaikka periaatteessa sillä olisi mahdollisuus. Kolme kertaa on yritetty panna maa yleislakkoon työelämän uudistusten takia.

Tällaista järjestelmää, että eduskunta syrjäytettäisiin ja siitä tehtäisiin napinpainaja, minä en voi hyväksyä. Säästöt ja koko asiasisältö sinänsä on ihan hyvä asia.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joko järki voittaa tai sitten ei. Sitä oppositio on odottanut juuri, että hallituksen piirissä näin joskus tapahtuisi. Sama asia liittyy nimenomaan tähän Pekkasen pakettiin. Ei sinne ole kertynyt valtakunnan koko järki miettimään ehdotuksia, miten ongelmat ratkaistaan ja mitenkä työttömyyttä vähennetään. Mielestäni on arvokasta, että tällainen työryhmä on asetettu, ja se on pyrkinyt löytämään keinoja, joilla työttömyyttä voidaan alentaa. Mutta ei sitä voida nostaa sellaiseksi pyhäksi kirjaksi, johon sisältyviä ehdotuksia ei saa muuttaa.

Mikä esimerkiksi on sellainen kohta? Siellä sanotaan, että työttömyysturvan passivoivia piirteitä pyritään vähentämään. Allekirjoitan täysin tämän vaatimuksen. Näin pitäisi tehdä. Mutta ne kaksi ehdotusta, mitä tämä pitää sisällään, eivät millään tavalla poista työttömyyden passivoivia piirteitä. Jos työssäoloehtoa pidennetään yhteen vuoteen, se on aivan hatusta vedetty temppu mukamas poistamaan työttömyyden passivoivia piirteitä. Jokainen, joka tuntee työttömyysturvan sisällön ja myös työllisyyslain toiminnan, tietää, että ei tämä ole se keino, jolla

näitä tavoitteita voidaan toteuttaa. Me olemme valmiit toteuttamaan tätä passivoivien piirteiden poistamista työttömyysturvasta mutta sellaisilla keinoilla, jotka todella sitä merkitsevät. Tähän liittyy myös vastaus ministerin kysymykseen, mitä oppositioryhmät aikovat tämän puitelain osalta tehdä. On täysin mahdoton sitoutua ennakkoon tällaiseen, jonka sisällöstä ei voida keskustella niin, että löytyy todella järkevä ratkaisu.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin kysynyt valtiovarainministeri Viinaselta: kun hän puhuu takuulaista, niin lähdettäisiin nyt siitä teoreettisesta tilanteesta, että tällainen lakiesitys todellakin annetaan, hallitushan sen voi tuoda tänne minä päivänä tahansa. Millä tavoin suhtaudutaan tässä esimerkiksi pankkitukeen, maataloustukeen, elinkeinotukeen ja mitä sitten jää muulle? Varmaankin ministeri on jonkin verran tätä asiaa miettinyt.

Mitä tulee muutoin Pekkasen työryhmän esitykseen, niin se, mikä valtiovarainministerin toiminnassa minusta on koko tämän kauden kiinnittänyt huomiota, on se, minkälainen vastuu jää esimerkiksi yritysjohdolle, kun kerta nyt esimerkiksi viennin osalta päästy eteenpäin, ja mikä on siinä valtioneuvoston rooli. Nythän esimerkiksi ulkomaiden suhteen ministeri Salolainen ulkomaankauppaministerinä hoitaa lähinnä EU:ta. Sitten siellä oli Kankaanniemi, joka piti kallispalkkaista virkaa. Hänenkin tehtävänsä olisi aivan hyvin voitu edes jollain tavoin sitoa meidän vientiimme. Kauppa- ja teollisuusministeri taas silloin tällöin käy johtamassa jotain valtuuskuntaa. Mutta valtioneuvoston taholta meidän ulkomaankauppaamme ei minun käsittääkseni ole tämän hallituksen aikana kunnolla hoidettu.

Tämä on sellainen asia, johon kyllä pitäisi kiinnittää huomiota, koska kun sen verran on itse kukin ulkomailla käynyt, niin tulee koko ajan valituksia siitä, että erittäin huonosti on hoidettu. Viimeksi mm. Kairossa kerrottiin, että kun edes joku tulisi käymään. Näihin asioihin pitäisi kiinnittää huomiota, koska ministereitä näyttää riittävän. Esimerkiksi Budapestissä olivat käyneet melkein kaikki.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen nyt suotta työntää hallituksen vastuuta oppositiolle kyselessään opposition kantaa työryhmän esityksiin. Hallitus ei itse ole ottanut niihin kantaa. Ministeri Viinanen on varmasti huomannut, että menojen rajoittamista koskeva laki nimenomaan olisi, toisin kuin hän äskeisessä puheessa sanoi, vailla sisältöä. Jos sellainen säädettäisiin se merkitsi sitä, että eduskunnan valta, seuraavankin eduskunnan ja vielä sitä seuraavan eduskunnan valta siirrettäisiin hallitukselle, ja tulevien hallitusten toimiin, ei vain seuraavan, vaan vielä sitäkin seuraavan hallituksen toimiin olisi eduskunta näin ollen sidottu.

Työryhmä painotti vahvaa poliittista sitoutumista velan katkaisemiseen ja työttömyyden hoitamiseen. Tällaiseen sitoutumiseen sosialidemokraatit ovat olleet tähänkin saakka valmiita ja ovat vastedeskin. Ministeri Viinasella on itsellään kokemusta, miten markkinavoimat liikuttavat taloutta ja aiheuttavat epävakautta, kun ne tuijottavat pelkästään menokehysten säilymistä sen sijaan, että ne katsoisivat reaalitalouden tuloksia.

Muistuttaisin vielä ministerille siitä, että työryhmä ei painottanut ainoastaan säästöjä eikä työllisyyden hoitoa, vaan erittäin suuri anti työryhmällä oli se yhteisymmärrys, jota se toi esille. Ministeri Viinasen suhtautuminen työmarkkinajärjestöihin, niin kuin hän äskeisessä puheessaan kuvasi, ei ainakaan merkinnyt sitä, että ministeri olisi poliittisen yhteisymmärryksen halussa kasvanut luettuaan työryhmän raportin.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinasen puheenvuoroon on sikäli helppo yhtyä, että hän nimenomaan toivoi, että tasavallan presidentin asettaman selvitystyöryhmän toimenpide-ehdotukset mahdollisimman pikaisesti toteutettaisiin. Olisinkin kysynyt lähinnä ministeri Viinaselta: Kuinka nopeassa aikataulussa hallitus aikoo nämä valmistella, jotta todella voitaisiin tässä salissa mitata, mikä on tämän salin sitoutumisaste työttömyyteen? Siinä mitataan myöskin opposition halu olla mukana säästöjä tekemässä.

Itse ymmärrän varsin hyvin, että suurin ongelma on se, että näihin päätöksiin eivät tässä yhteiskunnassa myöskään etujärjestöt näytä olevan kovin innokkaita sitoutumaan. Toivoisin, ministeri Viinanen, että askaroisitte niiden kanssa enemmän kuin äsken puheessanne lupasitte.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voi todella yhtyä siihen, että oli hyvä, että ministeri Viinanen otti näin selkeästi esille työllisyystyöryhmän asiat tässä yhteydessä.

Usein unohdetaan se, missä meillä Suomessa tehdään työllistämispäätökset. Ne tehdään ni-

menomaan yrityksissä ja työpaikoilla. Ei täällä eduskunnassa tehdä muuta kuin kansliatoimikunnassa työllistämispäätöksiä. Sen takia meidän täytyy järjestelmiä Suomessa kehittää sillä tavalla, että ne edistävät ihmisiä työllistymään, työn antamiseen, työn ottamiseen ja yrittäjyyteen. Siinä mielessä on hyvä, että Pekkasen työryhmässä on nimenomaan otettu työttömyysturvajärjestelmän muuttaminen esille.

Totta kai tarvittaisiin takuulaki siinä mielessä säästötoimenpiteisiin, että se loisi selkeät raamit, joihin yhdessä sitouduttaisiin. Mielestäni takuulaki olisi tietty raamibudjetti, joka vietäisiin lävitse, ja sillä tavalla saataisiin valtion erittäin hälyttävä velkaantumiskehitys taitettua.

Voi todella valittaa sitä, että oppositiopuolella ei ole halua sitoutua ennen eduskuntavaaleja mihinkään. Puheenjohtaja Lipposen ehdotus neljä viikkoa ennenaikaisista eduskuntavaaleista kertoo juuri siitä, että verukkeita, verukkeita ja verukkeita verukkeiden jälkeen, jottei pitäisi vain ottaa vastuuta näin erittäin tärkeästä asiasta kuin työllisyysasiasta Suomessa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On varsin lohdutonta seurata keskustelua, joka on syntynyt tasavallan presidentin työllisyysryhmän työn johdosta. Entistä todennäköisemmältä vaikuttaa se, että Pekkasen ehdotuksista ei tule mikään toteutumaan. Sanon, että se on varsin sääli suomalaisen työntekijän kannalta.

Erityisen pettynyt olen sosialidemokraattien puheenjohtajan Paavo Lipposen eiliseen lausuntoon, jossa hän toteaa, että ei ole syytä tehdä yhtään mitään työryhmän työn johdosta. Jos maassa on puoli miljoonaa työtöntä, täytyy sanoa, että mielestäni lausuntoa voidaan pitää jopa vastuuttomana. Täytyy sanoa, että kyseessä on poliittinen peli, jossa jokainen vain tuntuu pyrkivän maksimoimaan omaa suosiotaan ja kannatustaan. Luulen, että suomalainen työtön ei tästä pelistä lainkaan innostu.

Hämmästynyt olin myöskin siitä, että ed. Stenius-Kaukonen vain yrittää poimia joitakin rusinoita pullasta. Kyllä pitää ottaa kokonaisvastuu, kun asioista päätetään. Täytyy myös kaiketi tunnustaa se, että jos halutaan mennä eteenpäin, on tärkeätä, että saadaan kompromisseja aikaan, jotka kaikki osapuolet voivat hyväksyä.

Itse toivoisin kyllä suuresti sitä, että hallitus ottaisi nyt aktiivisen otteen, astuisi pöytään, istuisi alas yhdessä opposition ja työmarkkinajärjestöjen kanssa ja yrittäisi vielä yhden kerran rutistaa Pekkasen paperin pohjalta sellaista ratkaisua, jossa ensinnäkin katsottaisiin, mitä muutoksia vielä ensi vuoden budjettiin on tehtävissä, jotka edesauttaisivat työllisyyttä, ja sen jälkeen keskusteltaisiin toissijaisesti takuulaista ja muista mahdollisista muutoksista pitemmällä tähtäimellä.

Olen kyllä sitä mieltä, että takuulaki sinänsä ei ratkaise mitään ongelmia sen kummemmin kuin ne kehyspäätökset, joita tähän mennessä on tehty. Kyse on kyllä siitä sisällöstä, mitä on tehtävä.

Ystävälleni keskustalle, haluaisin todeta kyllä sen, että sitten kun säästöjä tehdään, eivät ne säästöt voi kohdistua pelkästään palkansaajaan, vaan kyllä niiden on kohdistuttava myöskin elinkeinotukiin ja maatalouteen. Siitä huolimatta että maataloutta koskevia ratkaisuja on tehty, säästöjen tulee pitkällä tähtäimellä kohdistua myöskin maataloutta koskeviin ratkaisuihin.

Haluaisin kyllä mielelläni täällä salissa kuulla sen, mitä SDP esittää vuodelle 95.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pekkasen paperista on poimittu alaviitekohtia kovasti kärkitiloille keskusteluun. Välillisesti toki on merkitystä sillä, minkälaisella aikataululla ja miten määrätietoisesti valtion velkaantuminen pysäytetään. Kokonaan vailla työllisyysvaikutuksia on esimerkiksi tuloveron 50 prosentin marginaalikatto. Se on puhtaasti kokoomuksen toivomuslistalta liitetty Pekkasen papereihin ja myöskin ehkä TT:n toivomuksesta. Sillä ei ole suoraa eikä välillistäkään vaikutusta työllisyyteen.

Nyt nämä sivuasiat on nostettu pääasiaksi ja unohdetaan se ansiokas työ, jota Pekkasen työryhmä on tehnyt ja muutenkin esimerkiksi työmarkkinajärjestöjen puitteissa on tehty nopeasti vaikuttavista toimista, jotka joustavoittaisivat työmarkkinoita, mutta jotka ennen kaikkea lisäisivät työllistämistä laajasti ymmärrettynä.

Puitelaista todettakoon, että kokoomus esimerkiksi on ollut aktiivisesti purkamassa työllisyyslakia vedoten siihen, että on mahdotonta taloudellisia suureita muuttaa laiksi ja estää lailla työttömyyden kasvua. Yhtä mahdotonta ja paljon vaikeammin lailla säädettävissä on se, miten kansantalouden vaikutukset valtiontalouteen kahlitaan normeiksi. Tuo keino on mahdoton, kelvoton lailla säätää rajoista budjetin markkamäärille.

Jo nämä kehyspäätökset osoittavat, minkälaiseen keinotteluun se johtaa, että hallitus pitääkseen tietyn nimenomaisen miljardimäärän alla budjetin tekee mitä ihmeellisimpiä temppuja pitääkseen markkinat rauhallisina ja turvautuu sitten erilaisiin silmänkääntökonsteihin. Pitää sitoutua itse tavoitteeseen ja hakea siihen poliittista voimaa mutta ei tällaisilla kelvottomilla keinoilla.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun taannoin kuuntelin Pekkasen selvitystä oman työryhmänsä työstä, minun tuli häntä melkein sääli. Siinä työryhmän työssä ei ole yhtään mitään sellaista uutta, jota hallitus ei olisi toteuttanut, jonka toteuttamiseen nykyinen hallitus ei olisi pyrkinyt tai joka ei olisi ollut selkeästi esillä keskustelussa. Keskeinen kysymys ovat vain takuulait, mikä tarkoittaa sitä, että sosialidemokraatit nähdessään, että nyt vastuun aika alkaa tulla, yrittävät tavalla tai toisella eräässä vaiheessa saada kaikkia poliittisia ryhmittymiä sitoutumaan siihen politiikkaan, jota he tietävät joutuvansa varmuudella ehkä vielä rankempana jatkamaan kuin nykyinen hallitus.

Yritetään saada tukea muilta poliittisilta ryhmiltä. Vastaavanlainen mutta hiukan peilaava temppu oli silloin, kun te aikoinaan luovuitte määräenemmistösäännöksistä eli lepäämäänjättämissäännöksistä. Te luovuitte sen takia, että te tiesitte, että varmuudella hallitus joutuu tekemään kovia leikkauksia, mutta ette halunneet olla niitä estämässä ja näin ollen luovutitte ohjat pois. Levittelitte sen jälkeen käsiänne, että minkäs me voimme, kun meillä ei ole mahdollisuutta esimerkiksi eräissä perusturvakysymyksissä vaikuttaa hallituksen esityksiä kahlehtivasti.

Nyt on totuuden paikka, sosialidemokraatit, edessä ja tarvitaan, että lähdetään kaikki porukalla, ettei sosialidemokraatteja voitaisi osoittaa sormella, mutta lähtekää nyt toteuttamaan yksin sitä politiikkaa, kun te olette neljä vuotta jauhaneet ja huutaneet tässä. Mitä te siihen apua tarvitsette ja takuupapereita?

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi äsken tietoisesti lainasi väärin puheenjohtaja Lipposta.

Maan hallitus on saanut kaikki mahdollisuudet antaa esityksiä eduskunnalle viipymättä. Näitä esityksiä voidaan tehdä esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden hoitamisesta, lisäpanostuksesta nuorisotyöttömyyden hoitamiseen, uusista esityksistä ensi vuoden budjetin sisältämiksi investoinneiksi ja uusista säästöistä. Nyt pitää säästää, kun on nousukausi. Hallitus voi tehdä nämä. Sillä on kaikki mahdollisuudet avata budjettiesitys, jonka käsittelyä ei ole eduskunnassa vielä juuri aloitettukaan.

Työryhmän raportti sisälsi useita kohtia, jotka vaativat hyvin pitkäaikaisia, laajoja selvityksiä. Ei ole aikaa odottaa kaikilla toimenpiteillä, kunnes viimeisetkin selvitykset valmistuvat. Kurki kuolee ennen kuin suo sulaa, jos tähän menettelyyn mennään. Nopeasti toimenpiteisiin siltä osin kuin työryhmän esittämät toimenpiteet ovat mahdollisia!

Olen joka tapauksessa samaa mieltä kuin ministeri Viinanen, kun hän sanoi, että rusinoita ei poimita ensin. On aloitettava nimenomaan työllistävistä toimista. On aloitettava menojen lisäsäästöistä. Marginaaliveron alennukset tulevat sitten, kun näillä on saatu tuloksia aikaan.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmoitan ed. Sasille, että vasemmistoliiton eduskuntaryhmä odottaa kutsua palaveriin, jossa katsotaan, mitä voidaan yhteisesti hyväksyä Pekkasen paperista toteutettavaksi. Toivon, että kokoomuksessa muistetaan ministeri Kanervan viimeviikkoinen lausuma, että työttömille ei pidä tuottaa pettymystä. Työttömien asia on luvattu hoitaa, ja silloin pitää katsoa, että esitykset ovat sellaisia, etteivät työttömät ensimmäisinä kavahda niitä.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toki on myönnettävä, että Matti Pekkasen työryhmän esitys valtiontalouden säästöjen aikaansaamisesta pitkällä aikavälillä on kiistatta jossakin määrin esimerkiksi valtiosääntöoikeudellinen ongelma ja on sitten vähän vaikea kuvitella, että eduskunnan käsiä sidottaisiin yli vaalien, mutta ei nyt oikeastaan tähän asiaan pidä takertua. Kysymys on pikemminkin asenteesta ja asenteesta suurimmassa oppositiopuolueessa SDP:ssä, koska tosiasia tietysti on, että jos näitä ajatuksia halutaan panna täytäntöön, kun se on kokonaisuus, asialla on kiire.

Kun surukseen sai huomata SDP:n puheenjohtaja Paavo Lipposen kannanoton, jossa hän ilmoitti, että SDP ei mihinkään säästöihin ennen vaaleja tule suostumaan, sehän tietysti merkitsee myös käytännössä sitä, että SDP-vetoinen ammattiyhdistysliike ei tule tähän paperiin sitoutumaan, jos emopuolue tulee sanomaan asioille ei. Se on suomalaisen työttömän näkökulmasta ikä-

vä asia, koska kuten sanoin, asia on kokonaisuus. Jokainen siinä saa jotakin, mutta jokainen myös joutuu antamaan. Tällöin se on kokonaisuutena hyväksyttävissä ja tuskin muuten tulee onnistumaan. On todettava, että SDP on kääntämässä selkänsä omalle presidenttiehdokkaalleen, nykyiselle tasavallan presidentille.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen sanoi, että hallitus on saanut kaikki mahdollisuudet tuoda tarvittavat esitykset eduskuntaan. Ei ole saanut. Ed. Häkämies puheenvuorossaan sanoi, minkä vuoksi ei ole voinut saada. Sen takia, että etujärjestöt eivät tämän hallituksen kanssa ole ideologisista syistä ryhtyneet yhtään mihinkään.

Jos jonkun sitoutumista tarvittaisiin, mielestäni pitäisi palata siihen, mikä työryhmän analyysissä on hieman väärin, että työmarkkinajärjestöt vastaavat työllisyydestä ja siitä, että työmarkkinat toimivat. Sitä ne eivät ole tällä hetkellä tehneet, ja siksi on maassa 500 000 työtöntä. Millä tavalla työmarkkinajärjestöjohtajat vastaavat siitä, että maassa on 500 000 työtöntä? Siten, että ne ovat estäneet järkeviä uudistuksia ja hallitusta tuomasta näitä järkeviä uudistuksia eduskuntaan. Me jokainen vastaamme vaaleissa siitä, mitä olemme täällä tehneet.

Mielestäni Pekkasen paperi on pakko toteuttaa, ja sehän olisi pitänyt jo toteuttaa. Kysymys on vain siitä, että hallituksella on periaatteessa kaikki mahdollisuudet säästölakeja edelleenkin esittää, sen kuin tuo ne eduskuntaan. Katsotaan sitten, ketkä äänestävät ja ketkä sitoutuvat. Tällä tavallahan asia pitää hoitaa.

Minä en takuulakia ja eduskunnan käsien sitomista kolmannen ja neljännen polven vaalikauteen voi hyväksyä. Eihän sellainen ole mistään kotoisin. Eivät ainakaan ne kansanedustajat, jotka ovat itsenäisiä ja ajattelevat omilla aivoillaan, voi siihen sitoutua, että he tekevät niin kuin hallitus tai etujärjestöt käskevät. Silloinhan kannattaa koko eduskunta lopettaa, jos asia tällaiseksi menee.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta suurimman oppositiopuolueen suhtautumisessa on paha ristiriita. Joka puheenvuorossa kuitenkin palataan siihen velkaelvytykseen, jonka te itse olette tuominneet. Samassa lauseessa, kuten ed. Hämäläinen äsken totesi, vaaditaan kuitenkin velkaelvytystä ja samalla lisää säästöjä, mutta itse ei oltaisi mihinkään sitoutumassa.

Minusta Pekkasen työryhmän keskeinen sanoma, jonka presidentti Ahtisaari on itse siunannut, on se, että Siperia on opettanut. Kun siihen suhtauduttiin sillä tavalla, kyllähän johtopäätös pitää olla se, että hallituksen linja on ollut pääasiassa ja suurilta linjoiltaan aivan oikea. Esitykset ovat olleet sellaisia, joita hallitus esimerkiksi säästölakeina ja työelämän joustavoittamisena ja tällaisina on esittänyt, mutta ne eivät ole menneet läpi.

Ed. Sasi totesi, että pitää olla valmis kompromisseihin. Tämähän nimenomaan on yritys tehdä kompromissi poliittisten puolueiden puolesta, että ne voisivat tähän sitoutua. Siinä mielessä vastuu siirtyy nyt oppositiopuolueille. Minusta pitäisi politiikan uskottavuuden kannalta tehdä selväksi nimenomaan, jotta Pekkasen paperi voisi toteutua, että vastuu on kyllä sosialidemokraateilla ja ay-liikkeellä.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n: Herra puhemies! Kysymys takuulaista on minusta varsin hyvä esitys siinä mielessä, että sillähän ymmärtääkseni ainakin kuvittelen työryhmän haluavan esittää ulospäin sellaista vakuutta, jolla sidotaan eduskunta ei pelkästään hallituksen tasolla vaan koko eduskunnan tasolla tiettyyn menokattoon, joka vakauttaa maamme taloutta ja vakuuttaa myös ne sijoittajat, jotka meidän yli varojemme elämistämme ystävällisesti ovat suostuneet rahoittamaan toistaiseksi, vakuuttaa siitä, että me saamme menokehityksemme jollakin järkevällä aikataululla kuriin.

Kun 130 miljardia markkaa suuruusluokkana on joka ikinen vuosi seuraavat viisi vuotta hankittava maailmalta ja kotimaasta lisää rahaa rahoittaaksemme alijäämän ja vanhojen velkojen uusimisen ja korot, se edellyttää sitä, että jonkin näköinen luottamus Suomesta on ulkovaltoihin, ulkomaisiin rahoittajiin nähden oltava siitä, että me pystymme asiamme hoitamaan. Tämän näen ainakin omasta näkökulmastani keskeiseksi tavoitteeksi Pekkasen työryhmän takuulakiesitykselle, koska ei meillä nyt kovin paljon näyttöjä siitä ole, että maassamme voidaan hyväksyä sellaisia säästölakeja, sellaisia esityksiä, kuin monen monta kertaa neljän budjetin yhteydessä on yritetty esittää. Milloin on yleislakko, milloin määräenemmistösäännökset, milloin on perusturvakysymykset, milloin mikin veruke, jolla tarpeellisia säästölakeja kaadetaan tai uhataan kaataa. Siitähän on kyse. (Ed. Stenius-Kaukonen: Keksikää parempia!) — Ed. Stenius-Kaukonen, minä toivon, että kun tuotte 16 miljardin markan

esitykset eduskuntaan, poimin joka ikisen niistä. Mutta se esitys ei ole sellainen, että 16 miljardia leikataan maataloudelta, joka ilmeisesti on teidän esityksenne.

Siinä sopii jokaisen käyttää hyvinkin havainnollisesti mielikuvitustaan löytääkseen 16 miljardia. Olen niin monta yötä ja päivää budjettikirjan kanssa paininut, että tiedän, että hiki tulee toisellekin tytölle ja pojalle siinä hommassa. On tuskallinen tie löytää 16 miljardin markan edestä rakenteellisia säästötoimia.

Ei tarvitse mitään muuta kuin ottaa hyllystä valmiit esitykset, jotka koskevat eläkejärjestelmämme uudistamista, joilla pystytään pitämään TEL-maksujen korotuspaineet alhaisina uusien eläkkeiden osalta. Se on valmiina. Sitä on kolme kertaa erinäköisiin työryhmiin lykätty työmarkkinaneuvottelujen alla saamatta juuri mitään aikaiseksi muuta kuin pinnan silottelua. Siitähän nyt on ollut kyse.

Otetaan hyllystä työttömyysturvajärjestelmän uudistamistoimikunnan esitys, se on valmiina siellä, pannaan toimeen. Mutta ei sekään riitä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Se ei käy!) — Niin, ei käy. Ei sellaista mallia ole olemassa, josta 16 miljardia pystytään löytämään sulassa yhteisymmärryksessä yhteiskunnassa. Aina on jokin porukka tai etupiiri kaatamassa jonkin esityksen. Nyt pitää niellä se karvas kalkki.

Takuulailla ymmärtääkseni menokatto säädetään. Siihen kuuluvat, ed. Skinnari, pankkituet ja kaikki muutkin ylimääräiset menot. Tavoite on osoittaa ulkomaisille rahoittajille, että me hillitsemme menokehityksemme ja panemme velkaantumisen kuriin. Siitähän kyse on.

Onhan meillä toinen vaihtoehto. Se vaihtoehto on se, että tehdään kaikista laeista portaittain voimaan astuva kiristyvä ruuvi, joka vuosi toisen jälkeen kolme-neljä vuotta kiristää etuuksia ja saattaa rakenteelliset säästöt voimaan niin kuin takuulaki kuitenkin toimisi. Ei se sen kummempaa ole. Se on juuri tällaista.

Minä tiedän, mitä siitä seuraa. Meillä seuraa yleislakkouhka. Meillä seuraavat kaatoesitykset seuraavassa vaiheessa. Täällähän askarrellaan vasta menojen lisäysten kanssa nykyiseen budjettiin, kun pitäisi uusien supistusten kanssa taistella. Tämä on kaukana realismista, hyvät ystävät.

Todellakin 16 miljardiin on äärimmäisen vaikea löytää yksimielisiä vaihtoehtoja, kaikki mahdollinen on tongittava, joka ikinen kivi on käännettävä. Sen tosiasian edessä tulee olemaan seuraava hallitus. (Ed.Halonen: Entä pääomaverotus?) Kansakunnan edun nimissä olisi järkevää löytää nyt sellaiset mallit yhteisymmärryksessä, että tästä tuskasta selvittäisiin kaikkein pienimmin vaurioin. — Ei tänne kannata huudella pääomaverotuksesta. Ei se mitään ratkaisua tähän asiaan tuo. On kyse 16 miljardista markasta, menojen supistamisesta. Lisäksi tarvitaan tulonlisäyksiä, joista pääomavero on esitetty yhtenä esimerkkinä, jotka maksetaan muuten aivan toisella tavalla kuin kuvitellaan. Sitä maksavat tavalliset ihmiset hyvin useassa tapauksessa. (Ed. Halonen: Niin myös muita veroja!)

Mitä tulee aikatauluun, ed. Sirkka-Liisa Anttilan kysymykseen, mielestäni tämä asia tullaan selvittämään mahdollisimman nopealla aikataululla, ja mitä nopeammin tulee myönteisiä vastauksia, sitä pikemmin rupeaa tulemaan esityksiä. Toivon, että näin nimenomaan pystyttäisiin etenemään ilman kuukausien viivyttelyjä, kuukausien neuvotteluja ja sisäistä kahinointia. Tähänhän täällä on totuttu. Jos nyt olisi koittanut järkevä uusi aika, sitä on syytä tervehtiä ilolla ja ottaa kaikki hyvät esitykset vastaan. Tähän samaan listaan kuuluvat työelämän uudistuslistat, lakiesitykset. Nekin ovat kyllä valmiina. Ei muuta kuin ilmoituksia vain hallitukselle, että hyväksytään kaikki, niin kyllä täältä pesee, voitte olla aivan varmoja. (Ed. Halonen: Entä jos neuvoteltaisiin?)

Mitä tulee, ed. Koskinen, silmänkääntötemppuihin, silmänkääntökonsteihin, kyllä minä nyt edellyttäisin, että kun tällaisia sanontoja käytetään, jollakin tavalla konkretisoidaan, mitä silmänkääntötemppuja hallitus on budjettiesityksessään käyttänyt. Jos ei itsekään sitä tiedä, ei sellaista mielikuvaa pidä ulkopuolisille antaa. Kyllä sen verran vastuullinen tämä kansanedustajan tehtävä on.

Toivon, että tätä Pekkasen pakettia kaiken kaikkiaan ei nyt ammuttaisi alas vaan koetettaisiin yhteistuumin löytää sellainen malli, jolla velkaantumiskehitys saadaan pysähtymään. Niin kuin sanoin, ei kyse ole pelkästään yhden vuoden alijäämän rahoittamisesta vaan lankeavien lainojen uusimisesta ja niiden korkojen maksamisesta, kertaluokkaa kaksinkertaisesta ongelmasta. Se on käytännön elämää, jonka kanssa joutuu joka ikinen valtiovarainministeri painimaan joka ikinen päivä.

Täällä kuvitellaan liian helposti, että on ihan selvää, kuin hyllyltä otettaisiin rahaa maailman eri rahoituslähteistä. Se on totista työtä. Joka ikinen laina ja meidän luottamuksemme on lunastettava joka ikinen päivä sijoittajien silmissä uudelleen. Mielestäni tällainen takuulaki siinä

mielessä toimisi erinomaisella tavalla. Se osoittaisi, että eduskunta ja etujärjestöt ovat sitoutuneet siihen, että asiat pannaan uudelle tolalle järjestykseen, ja siinä suhteessa voitaisiin rauhallisemmalla mielellä lainaneuvotteluja jatkossakin käydä.

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! Tämän hallitus tulee jäämään historian lehdille hallituksena, jonka aikana valtionyhtiöiden myynti on ollut sen näkyvin teollisuuspoliittinen toimenpide. Tässä vimmassa se on jälleen lisätalousarvion yhteydessä ikään kuin läpihuutojuttuna lopettamassa valtionyhtiöitä. Nämä esitykset, jotka nyt sisältyvät lisätalousarvioon, koskettavat varsinkin Pohjois-Suomea. Kemiran omistusta halutaan pudottaa 66,7 prosentista 51,1:een, Rautaruukin kohdalta omistusta halutaan tiputtaa alle määräysvallan eli 33,4 prosenttiin, ja on vain ajan kysymys, milloin Veitsiluodon omistus on uusjaossa. Valmetin kohdalta hallitus on valmis lopulliseen hyvästijättöön.

Kansallisomaisuutemme hävittämisessä hallituksessa on todella ollut rivakka ote ja se näyttää pyrkivän tässä suhteessa mahdollisimman pitkälle ennen toimiaikansa päättymistä. Hallitus keskustapuolueen ollessa päävastuullisena osapuolena on tekemässä sellaista historiaa, jota ei olisi millään uskonut sen toimesta mahdolliseksi. Onhan keskustapuolueen osalta kysymys puolueesta, joka vasemmiston kanssa kävi aikanaan ankaraa kamppailua valtiojohtoisen teollisuuden aikaansaamiseksi varsinkin Pohjois-Suomeen. Näin luotiin teollista pohjaa alueille, joihin yksityinen pääoma ei tuntenut minkäänlaista kiinnostusta. Se oli teollisuuspoliittinen linjavalinta. Vastuuta otettiin teollistamisesta koko valtakunnan alueelta.

Onkin kysyttävä, ovatko keskustapuolueen näkemykset muuttuneet täysin päinvastaisiksi. Kun viimeksi muutama kuukausi sitten keskustelimme valtionyhtiöistä ja niiden omistussuhteista ja merkityksestä, silloin muun muassa ed. Korva korosti puheessaan, että keskustan eduskuntaryhmässä valtionyhtiöpolitiikka on aina ollut hyvin tärkeällä sijalla ja että valtionyhtiöllä on muukin rooli kuin vain toteuttaa kussakin tapauksessa varsinaista tuotantotehtäväänsä. Hyvä näin. Mutta miten tämä näkemys on sopusoinnussa nyt esillä olevan esityksen kanssa, vai onko tulkittava niin, että edellä mainitut tavoitteet toteutuisivat silloinkin, kun omistusta on vain vähän tai ei ollenkaan?

Perustelut omistuspohjan muutoksille ovat vähintäänkin ihmeelliset. Ministeriö samoin kuin ministeri itse vakuuttelevat, ettei esitetyllä toimenpiteellä olla juuri nyt luopumassa omistuksesta, mutta valtuudet ovat tarpeen jatkoa ajatellen. Halutaan luoda riittävät edellytykset omistuspohjan laajennusten ja muiden omistusjärjestelyjen varalle. Kuka tällaista uskoo? (Ed. Laaksonen: Ed. Sasi uskoo!) Ei kukaan, eikä ole syytäkään uskoa. Puoli vuotta sitten kauppa- ja teollisuusministeri oli käsitykseni mukaan omienkin tiukassa puhuttelussa yksityistämis- ja hallintomuutosesitystensä kanssa. Mutta jälleen hän on täällä entistäkin kovemmilla esityksillä.

On mielenkiintoista nähdä, miten nyt asiaan suhtaudutaan ministerin omassa ryhmässä. Sanallakaan ei esityksessä mainita, mitä yksityistämisen takana mitä ilmeisimmin on. Kyllä kai tavoite on ylikansallisten yritysten vallanhalun toteuttaminen. Ne, joilla on pääomia tarpeeksi, ostavat, mitä haluavat ja mistä haluavat. (Ed. Aittoniemi: Millä hinnalla haluavat!) Vain oma etu on niille tärkeä. Ei näitä yritysjättejä kiinnosta pohjoissuomalaisten työllisyystilanne ja hyvinvointi vaan ainoastaan se, mikä tuottaa eniten voittoa. Kaikki muu saa mennä.

Meilläkin halutaan poistaa poliittinen valvonta myös valtionyhtiöistä. Valtionyhtiöiden alasajoa perustellaan myös sillä, että valtionyhtiöistä saaduilla rahoilla voidaan perustaa uusi pääomasijoitusyhtiö (Ed. Rimmi ja ed. Stenius-Kaukonen puhuvat keskenään.) — rouvat, keskustelkaa vähän sivummalla — joka ryhtyisi rahoittamaan suomalaisia riskisijoitusyhteisöjä. Mielestäni näistä riskibisneksistä on saatu jo aivan tarpeeksi kokemusta kultaisella 80-luvulla. Tällaisia työllisyysprojekteja on kuitenkin nyt hyvä markkinoida, kun maassa on jättityöttömyys, ja nähtävästi hallituksen piirissä on päätetty käyttää nyt tilaisuutta hyväksi.

Hallitus on ilmoittanut, että nyt heti käytettäisiin rahastoon 320 miljoonaa markkaa. Kuitenkin yksinomaan tänä vuonna on valtion kassaan eri osakemyynneistä kertynyt yli 530 miljoonaa markkaa. Onkin kysyttävä, mihin loput 200 miljoonaa on käytetty. Hallitus siis uskottelee, että myynneistä saadut varat on käytetty kokonaisuudessaan pk-yritysten pääomahuoltoon. Olisi ollut mielenkiintoista saada kuulla, missä päin Suomea näin on menetelty. On syytä pelätä, että valtion yhtiöiden myynneillä on aivan muut tarkoitusperät. Eikö voitaisi perustaa uusia valtion yhtiöitä sen sijaan, että luovutaan hyvää tulosta tuottavista yhtiöistä? Palautan mieliin vain Wärtsilä Meriteollisuuden eli nykyisen Masa-

Yardsin, joka jauhaa voittojaan nykyään norjalaisten hyväksi. (Ed. Kemppainen: Työllistää Suomessa!)

Jos katsotaan länsinaapuriimme Ruotsiin, olemme voineet lukeneet lehdistä, että vallanvaihdon jälkeen uusi pääministeri Ingvar Carlsson sanoi esitellessään uuden hallituksen ja sen ohjelmaa, että Ruotsissa valtionyhtiöiden yksityistäminen lopetetaan välittömästi.

Seuraukset valtionyhtiöiden myymisestä ovat Pohjois-Suomelle arvaamattomat. On täysi syy olla huolissaan yhtiöiden tulevaisuudesta, kun omistus on jossakin muualla kuin Suomessa. Esimerkiksi Rautaruukissa valtionosuuden alentaminen kolmannekseen on vain välivaihe, kuten Valmetin kohdalla havaitsemme. Sen jälkeen kun loputkin on myyty, voivat uudet omistajat tehdä yhtiölle mitä haluavat, vaikkapa yhdistää sen osaksi jotakin isoa kansainvälistä teräsyhtiötä, niin että Rautaruukin toimintaa suunnitellaan osana tällaisen yhtiön kansainvälistä ohjelmaa. Se voisi merkitä uusia investointeja, mutta aivan yhtä hyvin tehtaan sulkemista jonkin ajan kuluttua. Ratkaisussa painaa silloin uuden omistajan etu, ei pohjoisen työllisyys.

Vasemmistoliiton mielestä valtion yhtiöitä on tähän asti käytetty elinkeinorakenteen ja maan alueelliseen kehittämiseen aivan erinomaisella tavalla. Tätä perinnettä ei pidä hävittää eikä hukata. Vasemmistoliitossa ollaan tietoisia valtioyhtiöiden pääomatarpeista. On kokonaan eri asia myydä osake-enemmistö yhtiöstä ja luovuttaa näin koko päätäntävalta vieraisiin käsiin. Tätä me emme hyväksy, ja tiedän, etteivät Pohjois-Suomen ihmiset hyväksy tätä hallituksen esitystä.

Herra puhemies! Panenkin tässä toivoni keskustapuolueen kansanedustajiin, joiden käsissä tämän esityksen päätökset ovat. Pohjois-Suomen kehittämisen kannalta on elintärkeää olla vaarantamatta siellä olevaa perusteollisuutta. Se on ollut ja on välttämätöntä myös muun teollisen toiminnan ylläpitämiseksi. Meillä on Pohjois-Suomessa korkeatasoista teknologiaa, tutkimustyötä ja monipuolista osaamista. Näitä tulisi myös valtiovallan ja valtioyhtiöiden käyttää omaksi eduksemme. Ei teollisuuden monipuolistaminen ja alueellinen kehitys voi olla vain yksityisen yritystoiminnan varassa. Tässä työssä tarvitaan myös kokonaisvaltaista näkemystä ja mukana oloa. Toivon hartaasti, ettei eduskunta hyväksy lisätalousarviossa olevaa esitystä valtionyhtiöiden yksityistämisestä.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Käytin taannoin keskustan eduskuntaryhmän puheenvuoron siinä keskustelussa, jossa käsiteltiin valtionyhtiöpolitiikkaa ja sen hallintoa. Siinä puheenvuorossa keskustan eduskuntaryhmän kantana totesin, että valtionyhtiöpolitiikalla on edelleen alun perin tarkoitettuja yhteiskunnallisia tehtäviä. Totesin myös, että on erilaisia valtion yhtiöitä, joita yksittäin voidaan käsitellä, ja yksittäin voidaan tietysti antaa periksi myös yksityistämisvaatimukselle.

Haluaisin nyt aivan omaan laskuun puhuen todeta, että varmasti keskustan eduskuntaryhmässäkin ainakin minun kokemukseni perusteella vaadittaisiin lisäpohdintaa sen suhteen, mikä meidän valtionyhtiöpolitiikkamme on ja onko itsetarkoitus se, niin kuin nyt tuntuu joissakin tapauksissa olevan, että ikään kuin yksityistämällä valtion yhtiöiden toimintaa me saamme jotakin uutta arvoa.

Voidaan kysyä toiselta puolelta, miksi yksityinen pääoma on joistakin valtionyhtiöistä kiinnostunut. Ainoastaan ja vain sillä perusteella, että ne toteavat, että se toiminta on kannattavaa, kilpailukykyistä, se tuottaa pääomalle rahaa. Yhtä lailla voidaan kysyä, miksi valtio ei pidä näissä tapauksissa yhtä lailla omaisuudestaan kiinni? Kun me lähdemme siitä tosiasiasta, että valtionyhtiöitäkin on hoidettava liiketaloudellisten periaatteiden mukaan, niin silloin ilman muuta myös valtionyhtiöitä on valtion edullista omistaa, koska ne tuottavat meille yhteisesti jotakin. Kun lisäksi voimme asioihin liittää liiketaloudellisuutta vaarantamatta myös yhteiskuntapoliittisia alueellisia näkemyksiä ja myös sellaisia näkemyksiä, jossa äärialueiden raaka-aineita voidaan pysyvällä tavalla hyödyntää tämän kansakunnan eduksi, niin eikö tässä ole kaikki ainekset silloin kasassa, että valtionyhtiöpolitiikkaa ja myös yksittämisaikataulua pitää miettiä uudelleen?

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ilmoitan omalta osaltani, että voin yhtyä lähes kaikkeen siihen, mitä ed. Vähäkangas omassa puheenvuorossaan äsken totesi. Me olemme tästä Oulun läänin kansanedustajien keskuudessa tänä päivänä keskustelleet, kun Rautaruukin henkilöstöjärjestöjen edustajat ovat olleet meitä täällä tapaamassa. Voin ilmoittaa ed. Vähäkankaan kysymykseen vastauksena,

että keskustan eduskuntaryhmä käsittelee tätä valtionyhtiöiden omistuspohjan muuttamista jo tällä viikolla ryhmäkokouksessa, jossa ministeri Kääriäinen on asiasta selostamassa.

Minäkin ymmärrän sen, että ministeri Viinanen lisäbudjetin esittelypuheenvuorossa pitää tällaista esitystä onnistuneena ja hyvänä. Mutta sitä minäkään en ymmärrä, että Suomen keskustan entinen puoluesihteeri ja nykyinen kauppa- ja teollisuusministeri Kääriäinen voi olla taas kerran tällaisella asialla.

Tämä niin sanotun rahastojen rahaston perustaminen pk-yritysten tukemiseen on tietysti kannatettava asia. Mutta tämä lisäbudjettiesitys on minusta ongelmallinen myös siltä osin, että on kysymys niin suuresta periaatteellisesta ratkaisusta, että sellaista ei pitäisi tehdä huitaisemalla lisäbudjetin yhteydessä.

Ja sitten toisaalta, ed. Vähäkangas, kyllä meitä keskustan eduskuntaryhmässäkin on vielä sellaisia vanhakantaisia keskustalaisia kansanedustajia, jotka arvostamme edelleenkin niin sanottua kekkoslaista aluepolitiikkaa, jonka perusteella Rautaruukin rautatehdas aikoinaan sijoitettiin Raaheen. Silloinhan ei perustana ollut liiketaloudellinen ajattelutapa, vaan se aluepoliittinen ajattelutapa, että työtä vietiin sinne, missä oli ihmisiä työtä vailla. Sitä linjaa haluaisin omalta osaltani olla edelleen jatkamassa.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen kyllä sitä mieltä, että ed. Vähäkankaan puheenvuorossa oli jysähtäminen vähän neuvostoaikaiseen ajatteluun, jota eivät edes omat ryhmätoverit kunnolla kuunnelleet.

On kyllä erittäin totta, että vasemmistoliitto ja keskusta on ollut yhtä mieltä siitä, että näitä valtionyhtiöitä on tarvittu pohjoisen teollistamiseksi. Mutta siitä on oltava eri mieltä, että jotta ne siellä toimivat, niin kyllä niiden on vastattava nykyiseen markkinahaasteeseen ja toimittava tehokkaasti. Siinä mielessä nämä esitykset, joita nyt on tehty yksityisen pääoman hankkimiseksi myös tänne, ovat mitä kannatettavimpia, kun ne tehdään oikein.

Minun mielestäni, huolimatta siitä, että yksityistä pääomaa houkutellaan näin, ne voivat täyttää sitä yhteiskunnallista tehtävää, jota ne tähänkin asti ovat tehneet. Mutta tämähän toimii kahdella tai oikeastaan kolmella tavalla oikein silloin, kun sinne otetaan myös yksityistä pääomaa. Eli siihen tulee markkinatehokkuus mukaan. Nämä yhtiöt saavat investointeihinsa rahoitusta myös muuta kautta kuin lama-ajan eduskunnasta, joka on täysin mahdoton, ja myös niitä yksityistämällä luodaan nyt pk-sektorille toimintamahdollisuuksia.

Sanon, että tämä on se yhteiskunnallinen tehtävä, jota vanha kekkoslainen politiikka nyt olisi, että nimenomaan pk-sektorille annetaan riskirahoitusta, jota rahastoa tässä ollaan luomassa. Minä sanon, että tämä on tosiaan niin arvokas asia, että siinä voidaan käyttää myös hyväksi sitä rahaa, jota tällä viisaalla Kekkosen ajan politiikalla on viimeisten vuosikymmenien aikana pohjoisessa tehty.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vaikken edustakaan Oulun lääniä ja täällä jo tuotiin esille sekin, että nyt eletään vielä jossakin neuvostopysähtyneisyydessä, niin kyllä täytyy sanoa, että ed. Vähäkankaan puheenvuoro oli, jos ajatellaan maan tasapainoista kehittämistä, aivan oikeansuuntainen ja perusteltu. Ainakin näin keskustalaisena rohkenen tämän todeta. Totean, että on hyvä, että meidän eduskuntaryhmämme tätä vielä käsittelee. Siitä ei ole käyty periaatteellista keskustelua, mikä on valtionyhtiöiden asema vai annetaanko kaikki valtionyhtiöt tulevaisuudessakin markkinavoimille vapaasti temmellettäväksi. Näinhän tässä on käymässä. Kyllähän aluepolitiikan ja maan tasapainoisen kehittämisen kannalta nimenomaan valtionyhtiöillä on saatu paljon hyvää aikaan. Siinä mielessä kyllä tätä asiaa pitäisi vielä perusteellisesti harkita ja miettiä nyt valtiovarainvaliokunnan kauppa- ja teollisuusjaostossa ja sinne saattaa myös muunlaista näkemystä, mitä nyt tässä hallituksen esityksessä tällä kertaa on.

Mielestäni tämä on erittäin suuri periaatteellinen kannanotto. Siinä mielessä olen aivan samaa mieltä ed. Alarannan kanssa, että näin lisäbudjetissa tämä pyritään tuomaan hätiköiden ja ehkä juuri tarkoituksella tähän aikaan liittyen, että mahdollisimman nopeasti saataisiin asia pois päiväjärjestyksestä ja annettaisiin markkinavoimien toimia.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vierustoverini ed. Kemppainen suhtautui tähän asiaan vähän niin kuin tilapäiseen lainanottoon, toisin sanoen, että tässä saadaan varoja tätä kautta. Jos tässä saadaan varoja, niin se on myös pysyvä olotilan muutos. Ei sitä saada enää takaisin. Se on mennyttä, ja siihen on suhtauduttava myös tällä tavalla.

Minä olen henkilökohtaisesti aina lähtenyt siitä, että jos valtionyhtiöiden osalla pyritään kannattavuuteen, niin kuin on pyritty ja siinä on myös onnistuttu, niin sellaista perusteollisuuden muodoista kuin esimerkiksi Rautaruukista kuten monista muistakaan ei pidä sillä tavalla luopua.

Eikä esimerkiksi keskustan eduskuntaryhmässä asiasta ole puhuttu mitään, vaan puhutaan vasta sen jälkeen, kun se on täällä tuotu Viinasen esittelemänä ja lisäbudjetissa. Alkaa olla mitta pikku hiljaa täysi keskustan ryhmässäkin. Minä en missään tapauksessa tule hyväksymään tätä systeemiä. Käsittelyjärjestys on jo sellainen. Kansanedustajille asioita esitellään vasta sen jälkeen, kun on tuotu esitys tänne. Se pitää olla toisin ja punaista tulee, että loikuu. Ilmoitan sen jo tässä vaiheessa ihan kylmästi ja sana pitää.

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen erittäin tyytyväinen täällä keskustapuolueen edustajien kannanottoon ja siihen ymmärtämykseen, mikä on syvällistä tämän asian suhteen.

Mutta ed. Kemppainen täällä kyllä puhui sillä vakaumuksen rintaäänellä, mitä suuri tietämättömyys antaa luvan puhua. Ihmettelen korpi-Kainuun edustajalta, että hän on luovuttamassa valtionyhtiöiden päätäntävallan johonkin muualle. Ed. Kemppaisen kannattaisi ottaa selvää pelisäännöistä.

Viimeisen vuoden aikana on valtionyhtiöihin saatu osakeanneilla yli 4 miljardia markkaa. Valtio on saanut yli 500 miljoonaa markkaa. Kaikkea se ei käytä nyt. Rautaruukilla on käyttämättä 1,5 miljardia markkaa antia jo nyt ja lisää pitäisi saada.

Ministeri sanoi, että ei tässä ole tarkoitus mitään muuttaa eikä myydä, mutta varsin vain olemme esittäneet, jos sattuisi joskus tarvitsemaan. Kyllä minä sanon, että tämä on pohjoisen kannalta sellaista hakkaamista pohjoisen edustajien suuntaan, että harvoin on tässä salissa ollut. Minä jätän ed. Kemppaisen puheet täysin omaan arvoonsa ja toivon, että ne tulevat kultakirjaimin ylös. Hauska niitä on varmasti ed. Kemppaisen siellä Kainuussa kertoa.

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Me voisimme ed. Kemppaisen kanssa jatkaa keskustelua varmaan muuallakin, mutta haluaisin hänen puheenvuoronsa johdosta todeta sen eduskunnan pöytäkirjaan, minkä jo ed. Vähäkangas totesi, että ed. Kemppaisen puheenvuoro kyllä osoitti sen, että hänellä ei ole ihan sellaista tietoa esimerkiksi Rautaruukki Oy:n tämänhetkisestä pääomatilanteesta kuin ed. Vähäkankaalla ja itselläni, jotka olemme Rautaruukin hallintoneuvoston jäseniä olleet jo aika kauankin.

Niin kuin ed. Vähäkangaskin totesi, haluan myös sen vielä toistaa, että tämä nyt lisäbudjettiin sisältyvä esitys ei ole mitenkään muuten ajankohtainen kuin siten, että se pyritään tekemään nyt nopeasti ennen seuraavia eduskuntavaaleja, koska pelätään, että seuraavien vaalien jälkeen maassa on sellainen hallitus, joka ei valtionyhtiöitä yksityistä. Minä alan jo vähitellen kaivata sellaista hallitusta.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä ed. Vähäkankaan pitäisi muistaa niitä puheenvuoroja, joita käytitte kymmenen vuotta sitten. Silloin oli lähinnä kampanja, että valtionyhtiöiden ei tarvitse toimiakaan kannattavasti ja markkinapelisääntöjen mukaan. Tällainen oli se esitys silloin, kun olivat puheet työllistämisestä jne. (Ed. Vähäkangas: Missä niin on sanottu?) — Kyllä minä muistan sen keskustelun, joka käytiin silloinkin niistä työllistämisistä jne., että ei valtionyhtiön tarvitse toimia pelisääntöjen mukaan, ettei tarvitsisi olla samoilla periaatteilla kuin silloin.

Minä en käy kiistelemään Rautaruukin tilinpäätöksestä, koska tiedän, että täällä on sellaisia henkilöitä, jotka sen tuntevat tarkemmin. Mutta toteaisin vain, että tuokaapa se määräraha, jolla pk-yrityksien riskirahoitusta tehdään jollakin toisella keinolla kuin tällä keinolla. Se on sitä velkaelvytystä tai jotakin muuta, jota täällä nyt on vastustettu. Minusta tämä ei ole ollenkaan huono keino.

Jos ideologisena kysymyksenä otetaan valtionyhtiöiden yksityistäminen, silloinhan ei olisi pitänyt antaa piiruakaan periksi. Joka tapauksessa valtionyhtiöissä jo omistusosuus on sellaisessa liikkumavarassa, että siellä yksityistä pääomaa on. Kyllä siellä voidaan keskustella siitä, mikä on se raja ja minkälaisen yhteiskunnan omistuksen esimerkiksi Rautaruukki ja muut tarvitsevat, että se voi toteuttaa aluepoliittista tehtailua. Mutta ei se voi sitä toteuttaa muuta kuin toimimalla kannattavasti ja markkinaehtoisten pelisääntöjen mukaan.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Ministeri Viinasen viimeinen vastauspuheenvuoro kirvoitti minut vielä uudelleen muistuttamaan

siitä, mikä oli Pekkasen työryhmän kenties arvokkain sisältö. Pekkasen työryhmä nimenomaan muistuttaa siitä, että näihin ongelmiin pitäisi käydä yhteistuumin eikä sanelemalla.

Sen sijaan voin yhtyä ministeri Viinasen arvioon, kun hän vielä viimeksi muistutti siitä, että menokattojen säätämisellä eduskunta sidottaisiin. Haluan lisätä tähän, että ei sidottaisi vain tätä eduskuntaa eikä seuraavaa vaan vielä sitäkin seuraava. Onko ministeri Viinasen oma puolue kokoomus ja onko keskustapuolue valmis antamaan avoimen valtakirjan tälle hallitukselle, tulevalle hallitukselle ja vielä sitäkin seuraavalle hallitukselle tietämättä, keitä niissä istuu? Ovatko nykyiset hallituspuolueet valmiita hyväksymään tulevien hallitusten säästöesitykset mukisematta? Jos eivät ole, voidaan kysyä, miten menokatot silloin toimisivat. Jos eduskunta näistä säästöesityksistä ryhtyisi käymään kädenväntöä eduskunnassa, syntyisi todellinen markkinahäiriö: korot nousisivat, epävakaus taloudessa lisääntyisi. Juuri päinvastoin kuin työryhmä on ilmeisesti tarkoittanut, kun se on menokattoja koskevaa lakia esittänyt.

Yhteisymmärryksen politiikka merkitsee yhteisymmärrystä ei ainoastaan tavoitteista vaan myöskin toimenpiteistä, mutta vastausta odotetaan nyt ennen kaikkea hallituspuolueilta, hallitukselta itseltään, jolla on kaikkein suurin kokemus nimenomaan siitä, miten sisällyksettömät menokehykset toimivat.

Nyt käsittelyssä oleva lisäbudjetti on tämän hallituksen neljästoista. Lisäbudjettien teossa ainakin hallitus on ehdolla Ennätyskirjaan. Lisäbudjettien suurta määrää voi nimenomaan pitää seurauksena toisaalta harjoitetusta menokehyspolitiikasta, toisaalta hallituksen kyvyttömyydestä arvioida talouskehitystä ja sen oman talouspolitiikankin seurausta. Kun menoja ei ole voitu menokehysten vuoksi laittaa varsinaisiin talousarvioihin, on menot budjetoitu lisätalousarvioihin. Kaikkiaan valtion menoja on lisäbudjetein lisätty tämän hallituksen aikana noin 60 miljardilla markalla.

Nämä tämän kuluvan kauden budjettikokemukset pitäisi ottaa huomioon, ennen kuin suin päin syöksytään säätämään uutta "markkinahäiriölakia" eli kaavamaista normia valtion menoille. Maailma muuttuu koko ajan ympärillämme. Yhteiskunnan pitää voida joustavasti reagoida tarpeisiin. Sen pitää pystyä joustavasti reagoimaan myös muuttuvaan ympäristöön. Muistutan vain siitä, kuka meistä olisi ollut valmis sanomaan vielä muutama vuosi sitten, mitä menotarpeita valtiolla on neljän viiden vuoden päästä. Kuka pystyi muutama vuosi sitten arvioimaan, että pankkien tukemiseen esimerkiksi tarvitaan jopa 80 miljardia markkaa? Näin vaikeasti ennakoitavia talouden muutokset kuitenkin voivat olla.

Erillisistä puitelaeista huolimatta on joka tapauksessa sitouduttava hoitamaan maan talous kuntoon. Sosialidemokraatit ovat valtiontalouden kuntoonsaattamista pitäneet ensi sijalla työllisyyden hoidon ohella, näitä koko yhteiskunnan tärkeimpinä tavoitteina. Näin me olemme todenneet kaikissa yhteyksissä, viimeksi mm. syyskuussa julkistetussa budjettivastineessa, ja tästä linjasta pidämme kiinni edelleenkin.

Kun nyt kaikki talousindikaattorit osoittavat talouskasvun todellakin olevan vauhdittumassa, valtion velkaantumista tulisi hidastaa jo ensi vuonna. Voimistuva kasvu mahdollistaa budjettialijäämän supistamisen. Me olemme lamavuosina korostaneet, että valtiontalous täytyy hoitaa kuntoon noususuhdanteessa. Silloin kun te olette pilkanneet meitä elvytyspolitiikasta, (Ed. Kemppainen: Velkaelvytystä!) olemme kaiken aikaa sanoneet, että velat maksetaan noususuhdanteessa. Ensi vuodesta on tulossa voimakkaan nousun vuosi, joten oikea aika on ryhtyä hoitamaan valtiontaloutta tasapainoon. Sen vuoksi hallituksen pitäisi muuttaa ensi vuodelle laatimaansa varsinaista talousarviota. Budjetin työllisyysmäärärahoja täytyy lisätä. Nimenomaan pitkäaikaista nuorisotyöttömyyttä pitää alentaa, mutta samalla pitää tehdä aitoja säästöjä.

Jos hallitus on todella huolestunut Matti Pekkasen lailla työllisyyden ja valtiontalouden hoidosta, hallitus tekee välittömästi lisää työllistäviä ja valtiontaloutta tasapainottavia muutosesityksiä ensi vuoden budjettiin. Aloite on kokonaan hallituksen käsissä, ja varsinaisen talousarvion käsittely on niin alkuvaiheessa, että muutosten tekeminen ajoittuu nyt aivan oikeaan aikaan.

Käsittelyssä oleva kolmas lisätalousarvio sisältää pääosin täydennysmäärärahoja kohteisiin, joiden määrärahatarpeet on joko tietoisesti tai tiedostamatta arvioitu virheellisesti. Yllättävän suuri määrä momentteja on avattu, ja tämän perusteella nimenomaan herää kysymys siitä, missä määrin tässä kolmannessa lisäbudjetissa on mukana ensi vuodelta siirrettyjä määrärahoja, ensi vuoden määrärahojen ennakkoa.

Viime vuonnahan hallitus jo siirsi vuoden viimeiseen lisäbudjettiin rahoja, jotka eivät sopineet tämän vuoden menokehykseen. Nyt on ilmeisesti tehty samoin. Ainakin puolustushankin-

tamäärärahat ja osa työllisyysmäärärahoista voisivat yhtä lailla olla varsinaisessa kuin tässä lisätalousarviossa, koska näitä rahoja tuskin tullaan käyttämään tämän vuoden puolella, vaikka ne onkin budjetoitu lisäbudjettiin.

Ministeri Kanerva totesi viime viikon valtioneuvoston kyselytunnilla, että lisäbudjetteja tulee varmasti ensi vuonnakin tehtäväksi. Olisi kohtuullista, että meillä olisi täällä nyt edes yksi hallituksen arvoisista ministereistä, ministeri Kanerva tai mieluummin pääministeri Aho, kertomassa, minkä verran lisäbudjetteja todella on tarkoitus vielä ensi vuodelle tehdä ja milloin niitä on tarkoitus tänne eduskunnalle antaa. Vieläkö kenties ennen vaaleja? Minusta ministeri Kanervan eduskunnassa antama lausunto oli pahaenteinen: Hallitus on varautunutkin siihen, että ensi vuoden tarpeita täydennetään lisäbudjeteilla.

Käsittelyssä oleva lisäbudjetti on siinä mielessä perinteinen, että maataloudelle jaetaan jälleen kerran rahaa. Maatalousmenojen nettolisäys on puoli miljardia markkaa maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa, ja se on hyvin paljon rahaa, koska puhutaan pelkästään tästä yhdestä lisäbudjetista. Maatalousyrittäjien lomituspalveluihin on lisätty rahaa. Maatalouden eläkerahoja lisätään.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että eräs keino pitää varsinaiset budjettiesitykset menokehyksessä on ollut tietoinen menojen aliarviointi, ja hallitus näyttää jatkavan sitä nimenomaan maatalouden pääluokassa. Aivan erityinen aliarvioinnin kohde ovat olleet ylituotannon viennin kustannukset. Tässäkin lisäbudjetissa on jälleen osoitettu lähes 600 miljoonaa markkaa lisää varoja viljan ylituotannon vientiin. Tällä arvioidaan voitavan vielä tämän syksyn aikana viedä lähes miljoona kiloa viljaa. Tämä ilmenee lisäbudjetin omista laskelmista.

Kaiken kaikkiaan maataloustuottajien vientitukeen tarvitaan tänäkin vuonna jälleen noin 3,5 miljardia markkaa. Tuottajien osuutta ylituotannon viennistä on viime vuosina makseltu veroin ja vientimaksuin, mutta nyt niiden kerääminen on lopetettu jo hyvin varhain kesällä, ja niinpä tuottajien osuutta katetaankin nyt ylituotannon viennissä muilla tavoin. On sovittu, että markkinointimenoja rahoitetaan mm. maatalousyrittäjien tulotuella. Äkkipäätään tämä kuulostaa tietysti hyvin oikeudenmukaiselta, kun puhutaan maatalouden omasta vastuuosuudesta. Erikoiseksi asian tekee se, että samalla, kun on ehdotettu tulotuella rahoitettavan maatalouden ylituotannon vientiä, onkin korotettu käytettävissä olevaa tulotukea. Mikään muu väestöryhmä ei voi vastuisiinsa saada samanlaista menettelyä.

Lopputulemana voidaan tietysti todeta, että tulotuen jakaminen siltä osin, kuin sitä todella on käytetty viljan vientikustannusten maksamiseen, ei kovin tasapuolisesti kohtaa viljelijöitä. Viljanviljelijöiden vientimaksuja maksetaan nimenomaan vähentämällä karjataloustuottajien tulotukea. Siis kyseessä on myös maatalouden sisäinen tulonsiirto.

Aivan oma lukunsa on satovahinkokorvausten lukeminen maataloustuloksi riippumatta siitä, satoi tai paisto, jaettiinpa tukea tai ei. Niinpä osa maatalouden vientikustannusten vastuusta on tässä lisäbudjetissa rahoitettu sillä tavoin, että käyttämättömiä satovahinkokorvauksia otetaan kattamaan maatalouden vastuuta. Budjetin sisäisillä siirroilla siis väitetään tuottajien oman vastuun tulleen toteutetuksi.

Yhteenvetona voidaan todeta, että tänä säästöjen aikana maatalousbudjetti ja markkinointikustannukset nousevat tänä vuonna yli 3,5 miljardin markan eli ne kasvavat yli 0,5 miljardilla tämän vuoden varsinaiseen budjettiin verrattuna ja noin 200 miljoonalla markalla myös viime vuoden budjettiin verrattuna. Maatalousyrittäjien tulotuki puolestaan kasvaa viimevuotisesta noin 250 miljoonaa markkaa. Tämäkin on aivan ainutlaatuista mihin tahansa väestöryhmään verrattuna.

Laskujen maksaminen ei valitettavasti kuitenkaan pääty tähän. Viljan vientitarvetta jää hoitamatta vielä ensi vuodellekin. Valitettavasti vain määrärahoja tämä hallitus ei ole ottanut ensi vuoden budjettiesitykseen. Niitä ei ole sen paremmin maatalouspääluokassa kuin kauppa- ja teollisuusministeriönkään pääluokassa. Lisämäärärahoja tarvitaan runsaasti, koska EU on nimenomaan ilmoittanut, että se tulee kattamaan ainoastaan normaalit varastot, ja nyt tämän lisäbudjetin avulla markkinoidaan tänä syksynä vielä niitä, joita on katsottu normaalista poikkeaviksi varastoiksi, mutta puolet niistä jää vielä markkinoimatta ensi vuodeksi, ja sille ei ole rahoitusta osoitettu.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetti osoittaa nimenomaan sen, että budjettikehyksiin voidaan päästä siirtämällä toisaalta menoja kehysten ulkopuolelle. Budjettikehyksiin voidaan päästä aliarvioimalla tahallisesti menoja, unohtamalla menoja, siirtämällä niitä seuraavan vuoden budjetista jo edellisenä vuonna katettaviksi. Erilaisilla vippaskonsteilla on päästy pysymään kehyksissä. Laskun maksajat ovat kuitenkin kaikesta

tästä veronmaksajat, jotka ensi vuonna joutuvat karvaalla tavalla katsomaan, mitä tämän hallituksen vastuista jäljelle on jäänyt.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän täytyy olla historiallinen tilanne, koska taitaa olla ensimmäinen kerta tämän kauden aikana, että eduskunnan molemmat Tuulikit ovat jostakin asiasta samaa mieltä eli tästä takuulaista ja sen tarpeettomuudesta, ja me jopa perustelemme asiaa samalla tavalla. Eli ei voi mikään puolue sitoa kansanedustajien käsiä kahdeksi seuraavaksi vaalikaudeksi. Se on aivan mahdoton asia.

Sen sijaan ed. Hämäläisen esittämistä muista asioista olen kyllä aivan eri mieltä. Hän sanoi, että SDP on aina korostanut valtiontalouden kuntoon saattamista työllisyyden ohella. Velkaelvytykselläkö se olisi saatu kuntoon? Meillä on yli 300 miljardia markkaa valtiolla lainaa, jota SDP:n tuleva hallitus joutuu hoitamaan. Enemmänkö olisi pitänyt lainaa ottaa, jotta hoitokustannukset olisivat vielä suuremmat? Kuinka monen säästölain takana SDP on tässä eduskunnassa ollut? Sekin olisi hyvä ehkä jossakin vaiheessa tarkistaa, jotta tiedetään, mikä on SDP:n tämänhetkisen eduskuntaryhmän kanta valtiontalouden säästöihin.

Hän sanoi myös, että muutosten tekeminen tapahtuu oikeaan aikaan, perustellessaan sitä, että Pekkasen työryhmän esitykset pitäisi panna toimeen. Tämä paketti itse asiassa olisi pitänyt, joka on yksi yhteen hallituksen politiikan kanssa, panna toimeen jo kolme vuotta sitten, mutta kuka, ed. Hämäläinen, sen kaatoi? Toivoisin, että muistelisitte tätäkin hieman. Täytyy varmasti olla kiduttavaa SDP:lle ja ay-liikkeelle, että Pekkasen paperi oli todella yksi yhteen ministeri Viinasen politiikan kanssa. Surullisempaa tapahtumaa ennen vaaleja en olisi voinut kuvitellakaan puolueelleni.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hämäläisen puheenvuoro kyllä osoittaa, miten ristiriitaista ja onttoa sosialidemokraattinen oppositiopolitiikka on. On kyllä käsittämätöntä, että ed. Hämäläinen voi samassa lauseessa vaatia elvytysmenoja ja sitten aitoja säästöjä. Kuitenkin hänen puolueensa ja hänen tahonsa on järjestelmällisesti kaikki säästöehdotukset kaatanut ja on valmistautumassa kaatamaan myös tänä syksynä, jos ne esitetään. Minä en käsitä, miten näin ontto ja ristiriitainen asia voi mennä läpi ilman, että sitä kovemmin kritisoitaisiin tai todettaisiin sen olevan aivan tyhjän päällä.

Sitten minä en jaksa olla ihmettelemättä, miten ed. Hämäläinen jaksaa uskoa, kun teillä ei mitään muita esityksiä ole säästöiksi kuin maatalousmenot, että 3 prosentin kansantuoteosuuden elinkeinosta saadaan sellaisia säästöjä aikaiseksi, että tämä vaikea tilanne voitetaan. Kun nämä menot ovat 5 prosenttia valtion budjetista ja edustavat 6—7 prosenttia väestöstä, on aivan käsittämätöntä, että te yritätte väittää, että näillä säästöillä nämä asiat voitaisiin ratkaista. Mitään muuta te ette varjobudjetissa ole esittäneet.

Teillä on esimerkkeinä maatalouden lomituskulut ja eläkekulut. Teidän olisi kyllä hyvä katsoa, mitä niiden takana on. Tällekin vuodelle lomituskuluja leikattiin 20 prosenttia, ja kehtaa ed. Hämäläinen sanoa, että niitä oltaisiin lisäämässä. Todella epäoikeudenmukaista on, kun ed. Hämäläinen esittää, että maatalouden eläkemenoja voitaisiin jotenkin oikeudenmukaisesti leikata. Maatalouden eläkkeet ovat keskimäärin 1 000 markkaa pienemmät kuin työeläkkeet. Kuitenkin he ovat tehneet pitemmän työpäivän, kasvattaneet varmasti isommat perheet.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hämäläisen puheenvuoro oli tietyllä tavalla kyllä maltillinen mutta toisaalta hyvin tyypillinen sosialidemokraateille: Eli tässä kolmannessakin lisäbudjetissa kaikki ongelmat taas kerran kohdistuivat maatalouteen. On helppo yhtyä siihen, mitä ed. Kemppainen sanoi, että lomitusmäärärahat ja viljelijäväestön eläkkeet tuntuvat olevan tärkeimmät asiat tässä. Tärkeitä ne toki ovat. Minä vain lomitusasiaan totean sen, mikä työllistävä vaikutus päivänä lomittajillakin on. Koko järjestelmä on mielestäni erittäin tärkeä.

Sitten siihen, mitä maatalouden vientitukeen on merkitty. Täällä on, ed. Hämäläinen, 577 miljoonaa markkaa, jonka viljelijät itse maksavat. Toki lisäbudjettiin on nyt EU:n kansallisen tukipaketin takia sisällytetty nimenomaan sokeri-, tärkkelys- ja öljykasvituotannon tukemista, siis tämän vuoden sadon markkinointia, jotta ongelmat olisivat jossain määrin pienemmät, jos mahdollinen EU-ratkaisu tulee. Ne näkyvät kyllä tässä, ei niitä mihinkään piilotettu ole. Ne ovat täällä kirjassa aivan selvästi.

Se tuntuu ihmeelliseltä, että sekään ei tahdo sosialidemokraateille riittää, että viljelijät itse maksavat nämä. Vaikka heidän tuloaan on jo vahvasti leikattu, niin tämä nostetaan esille eikä

koskaan kerrota sitä, että viljelijät osallistuvat myös omalta osuudeltaan vientikustannusten maksamiseen.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun varsinainen budjetti tehtiin, sanottiin, että kaikissa pääluokissa, kaikilla hallinnonaloilla säädetään. Useimmilla hallinnonaloilla vuoden mittaan todella jouduttiin tekemään varsin mittavia säästöjä. Mutta kun on päästy vuoden loppupuolelle, osoittautuu, että kaikki säästöiksi sanotut maatalouden menokohdat onkin lisätalousarvioilla paikattu. Eli muut ovat säästäneet, maataloudessa ei ole säästetty, ei tämän vuoden eikä viime vuoden budjettiin verrattuna. Tämä on minusta sitä menokehyksillä huijaamista, josta puhuin. En muuten maininnut sanaakaan eläkkeiden leikkaamisista. Totesin vain, miten menokehyksillä on operoitu.

Mitä menneeseen kehitykseen tulee, on jälleen vain todettava, että meillä on erilainen käsitys talouspolitiikasta ja siitä, miten erilaisilla malleilla olisi toimittu. Olen edelleen sitä mieltä, että jos olisi toimittu sosialidemokraattien elvyttävällä mallilla laman syvimpinä hetkinä, työttömyys ei olisi niin suurta kuin se on nyt. Velkakaan ei todennäköisesti olisi niin suurta kuin se on nyt.

Ongelmaksi syntyy nimenomaan se, että liikkumavaraa on erittäin vähän ja sillä erittäin pienellä liikkumavaralla pitäisi toisaalta hoitaa massiivinen velkataakka ja toisaalta työllistää puoli miljoonaa suomalaista. Tämä on se ongelma, johon on ajauduttu väärällä talouspolitiikalla.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ei nyt voi olla puuttumatta muutamalla sanalla ed. Hämäläisen sinänsä rakentavahenkiseen argumentointiin. Hän sanoo tuon tuosta, että velkaa olisi pitänyt ottaa syvimmän laman hetkellä lisää ja sillä pitää pyöriä pyörimässä. Tämähän se ajatus oli, mikä häneltä niin kuin monelta muulta sosialidemokraatilta ulos ja julkisuuteen kaikuu.

Ed. Hämäläinen tietää, että kun syvin vaihe oli vuonna 1992 ja vielä vuoden 1993 puolella, niin siinä vaiheessa kerta kaikkiaan meille ei ollut voi sanoa suurin piirtein ensimmäisenkään lisävelkapennin ottamiseen mitään mahdollisuuksia. Ed. Hämäläinen voi kääntyä esimerkiksi toisen Hämäläisen puoleen, jos haluaa suvussa pysyä, Suomen Pankin Hämäläisen puoleen ja kysyä, mikä oli se liikkumatila, mikä Suomella oli noissa vaiheissa, mitä tuossa vaiheessa elettiin. Kerta kaikkiaan meillä ei ollut lisävelan saantiedellytyksiä.

Ymmärrän, että on hyvä poliittinen slogan näinä aikoina luoda mielikuva siitä, että homma olisi voitu toisella tavalla hoitaa. Luodaan mielikuva siitä, varotaan ennen vaaleja sanomasta julki yhtään sellaista säästökohdetta, muuta kuin ehkä maatalouteen liittyvää, mikä osoittaisi kansalle, että sosialidemokraattien vaalistrategia, mitä ollaan hyvää vauhtia rakentamassa, itse asiassa on aika paljon väärien mielikuvien varassa.

Totta kai poliittisesti tällaiseenkin lupa on, mutta sosialidemokraatit tietävät pohjimmiltaan sen vaiheen, mikä taakse jäi vuonna 1992—1993. Velkaa lisää ei silloin saatu, säästöt oli pakko tehdä. Sosialidemokraatit tietävät, että säästöjä on pakko tehdä myöskin seuraavalla vaalikaudella. Mutta yhdenkään säästön julki sanominen ennen vaaleja on tietysti riskaabeli peli, ja sitä demarit eivät tee.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ainoastaan kaimani Sirkan kanssa ole keskustellut, olen keskustellut myös niillä tahoilla ulkomailla, jotka seuraavat Suomen lainanottoa. Olen keskustellut muun muassa kansainvälisen valuuttarahaston edustajien kanssa. Heidän mielestään Suomen suurin ongelma ei ole ollut sittenkään velan määrä, joka toki on ollut huolestuttava. Suurin ongelma heidän mielestään on ollut se, että hallituksella ei koskaan näinä vuosina ole ollut selkeätä ohjelmaa, joka olisi kertonut, millä tavoin velasta selviydytään; pitkän aikavälin, tai edes keskipitkän aikavälin ohjelmaa, jolla olisi sitouduttu velan katkaisemiseen ja säästöjen aikaansaamiseen nimenomaan noususuhdanteessa, eikä sitä ole vieläkään. Mutta aika ei ole vieläkään loppunut. Ensi vuoden budjettiin hallitus voi edelleenkin esittää tarvittavia säästöjä, jotka todellakin noususuhdanteessa ovat nyt paikallaan.

Sen sijaan laskusuhdanteessa, kun syvimmässä lamassa oltiin ja työllisyys riistäytyi käsistä, silloin meillä olisi pitänyt olla väljempi finanssipolitiikka ja kohdistaa enemmän varoja työttömyyden hoitoon.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Vielä vuosien 1992—1993 vaiheista. En ole valtiovarainministeri, vaikka vastuualueeseeni kuuluu budjetti oman ministeriryhmäni puitteissa. Ehkä siitä tehtävästä käsin myös minulla oli tilaisuus hyvin läheltä nähdä ne vai-

heet, joita Suomi eli vuosina 1992—1993, vuoden 1992 vuoden loppupuolella ja vuoden 1993 alussa. Lyhyesti sanottuna tilanne oli kerta kaikkiaan se, että lisävelan ottoon, mittavampaan, mainittavampaan meillä ei ollut mitään mahdollisuuksia siinä vaiheessa.

Ed. Hämäläinen, nyt velka ei enää ole sellainen rasite. Vaikka velka, niin kuin kerrottiin, on kohta 400 miljardia markkaa, kansantalouden niin raju kohentumisvauhti, mitä se tällä hetkellä kulkee, luo edellytyksiä sille, että me selviydymme sen suurenkin velan kanssa, ja tiukan paikan tullen, jos siihen halua olisi ollut, hieman suuremmankin, kuin mihin nyt ollaan menossa, koska talouden yleinen tervehtyminen kulkee sitä vauhtia, että siihen syntyy nyt edellytyksiä.

Mitä tulee siihen, ettei ollut ohjelmaa, ed. Hämäläinen, ensimmäinen ohjelma tehtiin muistini mukaan 18.10.1992. Silloin päätettiin pari päivää ennen kunnallisvaaleja siitä, perjantaina muistaakseni, kun sunnuntaina vaalit alkoi, millä tavalla julkisia menoja aletaan leikata, millä tavalla säästölinjaukset toteutetaan seuraavien vuosien aikana? Seuraavana keväänä 1993 tehtiin seuraava säästöpäätös, jolla sanottiin ne lait, millä laeilla, millä säädösmuutoksilla päästään syksyllä 1992 asetettuihin säästötavoitteisiin. Tätä tietä on kuljettu ja tätä tietä noudattaa myös se budjettiraami, mikä nyt eduskunnalle annetussa ensi vuoden varsinaisessa budjetissa on raamiksi kirjattu. Ohjelma oli. Voidaan olla eri mieltä siitä, olivatko sen sisältö ja painotukset oikeita, mutta sitä ei mielestäni voi sanoa, ettei sellaista linjausta ollut, jonka mukaan ohjelmallisesti kuljetaan.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean edelleenkin, että hallituksen ongelmaksi koitui juuri näinä vuosina se, että siltä puuttui uskottavuus. Se ei ole pitänyt itse kiinni niistä ohjelmallisista tavoitteistaan eikä sitä kautta ole saanut uskottavuutta ohjelmalleen. Kun äsken vastauspuheenvuoroissa kysyttiin sosialidemokraattien ohjelmallisia esityksiä, totean, että olemme ensi vuoden budjettia vartenkin tehneet ohjelmallisen esityksemme, oman vastalauseemme, joka hyvin kattavasti kuvailee eri pääluokissa niitä vaihtoehtoja, jotka meidän mielestämme olisivat olleet nyt tarpeen, ja niitä painotuksia, joita me olemme halunneet korostaa.

Ennen kaikkea liikkumavarat ovat tulevaisuudessa hyvin pieniä. Sen vuoksi tietysti olisi tarpeellista, että menneiden kaivamisen sijasta parillakin sanalla keskityttäisiin tuleviin ja onttojen menokehyslakien sijasta ryhdyttäisiin avoimesta ja yhdessä pohtimaan, mitkä olisivat niitä sisällöllisiä toimenpiteitä, joilla näihin Pekkasenkin kuvailemiin tavoitteisiin todella voisi päästä.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! On ihan totta, että rakentavaa on se, että haetaan niitä ratkaisuja, joilla jatkossa tästä mennään entistä paremmin ja nopeammin terveemmän ja paremmin työllistävän talouden tielle. Se on ihan oikeaa kaikki se. Mutta kun tässäkin keskustelussa on katsottu taaksepäin, niin totta kai sinnekin on pakko vilkuilla.

Mitä tulevaan tulee, kun Matti Pekkasen työryhmän raportti on nostettu aika korkeaan kurssiin, en tässä malta olla toteamatta vain sitä, että se sisältää hyvin suuren joukon sellaisia toimenpide-ehdotuksia, joita hallituksen toimesta on osin jo viety eteenpäin siinä linjassa, jota hallituksen toimesta on valmisteltu näiden vuosien aikana ja joita on pyritty viemään eteenpäin, mutta joita sekä ammattiyhdistysliike että pääoppositio on jyrkästi noussut vastustamaan eri vaiheissaan. Hallituksen kannalta on mielestä yksi hailee, tulevatko nämä esitykset jatkossa hallituksen tai jonkin Pekkasen työryhmän toimesta esityksen pohjalta. Olennaista on se, että niihin välttämättömyyksiin vihdoin ryhdytään. Saatoin vain eilen havaita, että puheenjohtaja Lipponen ei vieläkään vaalien läheisyyden vuoksi ollut valmis oikeastaan sitoutumaan kunnolla ensimmäiseenkään asiaan, joita esitys sisällään piti.

Ed. L a i v o r a n t a: Herra puhemies! Minulla ei ole pitkää puhetta eikä valmisteltua sellaista alkuunkaan, mutta olen todennut, että puhujankorokkeelta on huomattavasti helpompi puhua kuin paikaltaan, kun siellä se aika loppuu ja koko ajan miettii sitä.

Haluaisin vain pikkuisen puuttua käytyyn keskusteluun. Nimenomaan ed. Hämäläiselle haluaisin todeta, että kun sanoitte, että ei kaiveta menneitä, olen samaa mieltä, ettei pidä kaivella menneitä syyllisiä etsien, mutta kyllä menneitä on pakko kaivella, jos aiotaan eteenpäin mennä siinä mielessä, että kyllä meidän täytyy selvittää, miksi me olemme nyt tässä tilanteessa kuin olemme. Syylliset ovat sivuasia, mutta syyt on selvitettävä, ja se vaatii kyllä taaksepäin katsomista hyvinkin pitkään, 70-luvulta lähtien.

Niin kuin talousarviokeskustelussa totesin, Suomihan on velkaantunut 70-luvulta lähtien. Tänä vuonna se teki ensimmäisen kerran kan-

santaloutena positiivisen tuloksen, ed. Hämäläinen. Se teitä ilmeisesti hermostuttaa. Tosiasioiden tunnustaminen tietysti tekee demareille kipeää, se on selvä asia. Tänään, kun talousvaliokunnassa pohdittiin, miksi esimerkiksi vakuutusyhtiö Kansalla menee huonosti ja miksi tilanne on se mikä on, oli aika paljastava, kun asiantuntijat sanoivat, että 1987 alkoivat ne hölmöydet, jotka nyt ovat päätyneet tähän, mitä Eläkevakuutusyhtiö Kansalla on. 1987 alkoivat ne hölmöt päätökset. Kyllä nämä tosiasiat täytyy tunnustaa.

Yhdyn niihin toivomuksiin, mitä esititte, että pitää nyt keskittyä sisältöön ja toimiin, joita tästä eteenpäin. Mutta millä niihin voi keskittyä ja miten voi tehdä oikeita päätöksiä, jos ei tunnusta tehtyjä virheitä? Ne nyt pitää tunnustaa. Ed. Hämäläinen, minä uskon, että tasavallan presidentin työllisyysryhmän raportti on teille kovaa luettavaa. Tämä kumoaa jokaikisen puheenvuoronne ja jokaikisen talousohjelmanne, jonka olette tällä vaalikaudella tehneet. Tämä kumoaa jokaikisen. Tämä on erittäin hyvä ja mieltä tyydyttävää luettavaa sellaiselle hallituspuolueen kansanedustajalle, joka on täällä kaikesta huolimatta sitkeästi puolustanut hallituksen talouspoliittista linjaa. Sitä valitettavasti läheskään kaikki hallituspuolueiden kansanedustajatkaan eivät ole tehneet koko aikana, mutta nyt jostakin kumman syystä näyttää, että alkavat rivit hallituspuolella mennä aika hyvään ojennukseen, kun kaikki tosiasiat todella puoltavat hallituksen politiikkaa.

Nythän Pekkasen raportti, lukekaa esimerkiksi sivuilta 12 ja 13, osoittaa selkeästi sen, että jos hallitus ei olisi niitä säästöpäätöksiä tehnyt, joita se on tehnyt, niin vaje olisi karkeasti ottaen 100 miljardia tämän vuoden budjetissa. Jos teidän haluamanne linjaa olisi tehty, niin kuin te olette sanoneet, että okei, vain laman aikana otetaan velkaa ja elvytetään, niin vaje olisi nyt 100 miljardia. Kun Pekkasen työryhmä edellyttää vielä vähintään 16 miljardin leikkausta ja sekin edellyttää, että meillä on 5 prosentin vuotuinen bruttokansantuotteen kasvu, niin miten te, ed. Hämäläinen, saatte tästä yhtälöstä tukea sille ajatukselle — joita te vieläkin sitkeästi esitätte — että silloin kun meni huonosti ja huonommin kuin nyt, olisi pitänyt ottaa velkaa ja elvyttää sekä rakentaa sellaisia rakennelmia, joita me emme tässä maassa tarvitse? Miten te voitte perustella sitä? Ette mitenkään.

Te olette vähän sillä tavalla liikkeellä, että kuvittelette, että tämä kriisi, joka vieläkin on olemassa, johtuu ohimenevästä suhdannelamasta. Eihän tämä johdu siitä. Tämä johtuu rakenteellisesta kriisistä, jossa rakenteellinen vinoutuma on se, että te ollessanne hallituksessa, ja teillä oli valtiovarainministeri, kun vuoden 91 talousarviota tehtiin, kasvatitte menot kuviteltujen tulojen mukaiseksi vuonna 90, jolloin jo oli nähtävissä, että tulokehitys ei suinkaan ole positiivinen vaan negatiivinen, niin kuin vuonna 91 nähtiin, 7 prosentin luokkaa reilusti bruttokansantuotteen pudotus, ja te heititte lähestulkoon 30 miljardia menolisäystä vuoden 91 budjettiin.

Jos tämä hallitus olisi voinut leikata heti Holkerin kabinetin ylimääräiset lupaukset, vaalibudjetin menolisäykset, niin meillä olisi tilanne tänä päivänä aika lailla hyvä ja työttömyys olisi varmasti huomattavasti pienempi.

Kysyitte, ovatko kokoomus ja keskusta valmiit antamaan avoimen valtakirjan seuraavalle hallitukselle tulon leikkaamisesta eli valtiontalouden tasapainottamisesta. Minä en voi vastata kokoomuksen puolesta enkä edes keskustan puolesta. Mutta ne puheenvuorot ja julkitulot, jotka nyt on hallituspuolueiden taholta esitetty ja tänään viimeksi valtiovarainministeri Viinanen esitti, osoittavat, että hallituspuolueilla on valmiuksia tällaiseen sitoutumiseen. Minä en ymmärrä niitä puheenvuoroja, jotka ovat täällä ikään kuin pitäneet tällaista sitoutumista ja sitomista jotenkin epädemokraattisena tekona. Minusta tämä olisi isänmaallinen teko. Nyt jos koskaan meidän pitäisi sitoutua siihen, että valtiontalous saatetaan tasapainoon.

Teidän, ed. Hämäläinen, niin kuin sanoitte, ykkösasioita ovat valtiontalouden kuntoon saattaminen, tasapainottaminen ja työttömyyden hoitaminen. Mutta mitä ne ovat? Ne ovat sitaattiasioita. Te kyllä esitätte tällaisia ajatuksia, mutta sitten, kun ruvetaan kysymään, millä keinoin, niin sanotte ei se käy, ei se käy, ei tämä käy. Teillä on vain yksi asia, joka käy, ja sen te esititte varjobudjetissannekin. Kävin sen aika tarkkaan läpi. Niin kuin silloin talousarviokeskustelussa totesin, luin sen niin kuin p Raamattua. En käytä tässä kuin p-kirjainta, koska tässäkin salissa käytiin keskustelu kirosanoista jokin aika takaperin, en viljele niitä sen enempää, mutta luin teidän esittämänne varjobudjetin todella sillä tavalla, että yritin löytää sieltä jotakin hyvää, en siinä mielessä, niin kuin p Raamattua, että olisin koettanut löytää siitä jotakin iskettävää teille, vaan yritin löytää siitä jotakin sellaista, johon voisin yhtyä. Siinä ei kerta kaikkiaan ollut mitään muuta esitettävää kuin noin 2,5 miljardia pois maata-

loudelta. Sen jälkeen te laskeskelitte, että okei, 50 000 työtöntä tulee vähemmän.

Miten tällainen yhtälö voi toimia? Miten te sillä tasapainotatte valtiontalouden, jonka vaje on 60 miljardia, jonka korkomenot ovat 25 miljardia? Miten tällä 2,5 miljardilla voidaan valtiontaloutta tervehdyttää, saati kansantaloutta?

Te tiedätte yhtä hyvin kuin minäkin, että 2,5 miljardia on 40 prosenttia maatalouden nettotulosta. Aina te olette puhuneet siitä, miten käy ostovoiman. Jos jonkin väestöryhmän puhtaasta tulosta otetaan 40 prosenttia pois, siis palkasta, miten sille väestöryhmälle käy? Minä vain kysyn. Kun tiedetään, että maataloudelta, niin kuin muiltakin on leikattu jo huomattavasti tämän vaalikauden aikana, ihmettelenpä vain, miten se sopii siihen yhtälöön, että työttömyys kohenee. Ei taatusti kohene. Senhän ovat laskeneet jo virkamiehetkin, että teidän tasapainottamisohjelmanne, teidän varjobudjettinne tekisi työttömiä tähän maahan lisää.

Tuntuu aika kummalliselta tällainen virsi, jota te aina veisaatte. Minä en ole mikään maatalousihminen, mutta talousihmisenä ja kansantaloutta ajatellen en ole alkuunkaan ymmärtänyt sitä lääkettä, joka teillä on ollut iät ja ajat. Ei tarvitse kuin lukea eduskunnan pöytäkirjoja, niin näkee teidän yksinkertaiset lääkkeenne. Ei teillä ole esitettävänä mitään järkevää kansantalouden tervehdyttämiseksi. Valitettavasti, ikävä kyllä.

Te olette erittäin epäjohdonmukaisia, ed. Hämäläinen. Tänäänkin käyttämässänne puheenvuorossa te ensin vaaditte hallitukselta, että se tekee vuoden 1995 talousarvioon tarvittavat tasapainottamisesitykset. Melkein seuraavassa lauseessa te kiroatte ministeri Ilkka Kanervan, että hän on puhunut, että tällaisia mahdollisesti tehdään. Te pidätte sitä suorastaan s ja piip, sellaisena erittäin pahana asiana, se on pahaenteistä, kun esitetään tällaista. Minä en ymmärrä, mikä johdonmukaisuus teillä on. Minä ymmärrän kyllä sen, että te olette nyt hermostuneita. Kun Pekkasen raporttia lukee, kyllä siinä hermostuneeksi tulee niillä puheilla, joita teillä on ollut.

Ed. H ä m ä l ä i n e n: Arvoisa puhemies! Ed. Laivoranta ei ole ilmeisesti lukenut Pekkasen raporttia. Toiseksi hän ei ymmärrä kuulemaansa tai ei halua ymmärtää kuulemaansa. Haluan lukea hänelle pienen sitaatin Pekkasen raportista: "Valtiontalous oli erittäin hyvin tasapainossa vielä vuonna 90. Julkisten menojen osuus bruttokansantuotteesta oli aina vuoteen 90 asti pienempi kuin Oecd-Euroopassa. Julkisen sektorin bruttovelka suhteessa bruttokansantuotteeseen oli teollisuusmaiden toiseksi alhaisin vuoteen 91 saakka, jolloin se oli 23 prosenttia. Tänä vuonna se nousee jo 72 prosenttiin."

Pyydän myös, että ed. Laivoranta uudelleen lukisi ne sivut, jotka hän äsken mainitsi. Ne ei ainakaan anna mitään katetta hänen äskeiselle puheenvuorolleen.

Äskeisessä puheenvuorossani totesin maatalousmenoista sen, minkä voin vielä toistaa hänelle. Kaikki muut ovat jo joutuneet tinkimään lisäbudjetissa niin kuin ensi vuoden budjetissakin. Maatalouden menoja tullaan lisäämään. Ensi vuoden budjetissa on sitä paitsi, kun maatalouden tulomenetyksistä ed. Laivoranta mainitsi lukuja, jotka eivät pidä paikkansa, maataloudelle noin 7 miljardia markkaa enemmän tukea kuin olisi siinä vaihtoehdossa, että sitä ei olisi rakennettu EU-vaihtoehdon pohjalle.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hämäläinen ei taida muistaa, mitä tuohon aikaan, jota tuo lause kuvasi, oli tapahtunut. Lähes kaikki pankkituen menot oli jo aiheutettu. Lähes kaikki pankkituen menot oli jo tehty, joita nyt maksamme. Me maksamme nyt niitä menoja, joita tuohon mennessä oli virheellisellä politiikalla ja talouspolitiikalla tehty. Lähes kaikki ne syyt, jotka aiheuttivat massatyöttömyyden, olivat jo syntyneet: Neuvostoliitonkaupan romahdus plus yli varojen eläminen plus juuri ne syyt, joista mm. Suomen Pankin johtaja Hämäläinen tämän päivän lehdissä kertoo. Tietysti tuolla lailla voidaan esittää, mutta se ei muuta niitä tosiasioita, että virheet oli jo tehty ja niitä on nyt korjattu.

Sitten vielä ainaiseen maatalouden rusikoimiseen ja syyttämiseen. Toistan vielä, mitä sanoin. On aivan uskomatonta, että te luulette, että niiden menojen säästämisellä, joita maataloudessa on, ja siitä huolimatta, että sen takana on paitsi maatalousväestö niin elintarvikeketju, ja jotka ovat maatalousväestön osalta 3 prosenttia bruttokansantuotteesta, että tästä pahasta selvittäisiin.

Ed. L a i v o r a n t a: Herra puhemies! Se on ihan totta, kyllä tässä raportissa on sellainen kohta, jonka ed. Hämäläinen luki. Kyllä minä olen lukenut tämän raportin erittäin hyvin. Mutta tämä on yksi puolitotuus, ed. Hämäläinen. Kyllä valtiontalous oli tasapainossa vielä silloin, kun te jätitte Holkerin kabinetin. Se on totta.

Mutta kansantalous oli kuralla, ja sen jälkeen kun kansantalous on kuralla, niin valtiontalous menee automaattisesti kuralle. Vielä vuonna 90 vain pistettiin menonumerot budjettiin, eikä jouduttu hankkimaan niitä rahoja. Vasta Ahon hallitus joutui ne rahat hankkimaan, jotka menot te vaalilupauksina annoitte.

Ed. Hämäläinen, te luulette olevanne tällaisilla puolitotuuksilla vahvoilla. Mutta jos lähdetään laatimaan kansantalouden kokonaisohjelmaa, te olette heikoilla, te olette erittäin heikoilla. Kyllä minä voin väitellä teidän kanssanne vaikka kuinka pitkään taloudesta, jos siitä haluatte väitellä. Voidaan pöytäkirjasta lukea ja katsella joskus aikanaan, että teidän ohjelmanne olisivat vieneet kansantalouden aivan kuralle ja myös valtiontalouden. Teidän ohjelmanne veikin kansantalouden kuralle, mutta sen jälkeen myös valtiontalous meni.

Esittäkää joku kokonaisohjelma, jolla te pistätte tämän asian kuntoon. Ei se riitä, että te vaaditte. Teidän täytyy esittää ohjelma. Kaikki tähänastiset esityksenne ovat menneet aivan pieleen. Pekkasen työryhmän raportti osoittaa tämän.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! En tiedä, tukeeko ed. Laivoranta Pekkasen työryhmän raporttia vai moittiiko, kun hän sanoi, että siinä on puolitotuuksia.

Ilmeisesti on niin, että kepun tupailloissa tullaan vielä seuraavakin vuosikymmen käymään 90-luvun taitteen historiaa läpi. Totean vain sen, että sosdem-puolue oli suurin puolue 80-luvulla ja vielä 90-luvulle tultaessa ja että sinipunahallituksessakin se oli mukana. Mutta ei se niin suuri ja mahtava koskaan ole ollut, että se olisi saanut aikaan Neuvostoliiton hajoamisen ja läntisen maailman laman.

Ministeri Pekkarinen viittasi Sirkka Hämäläisen lausuntoihin ja äskettäisiin arvioihin. Totean, että Sirkka Hämäläinen on arvioinut nimenomaan Neuvostoliiton hajoamisen ja läntisen maailman laman suurimmiksi syiksi meidän talousongelmiimme.

Ed. L a i v o r a n t a : Herra puhemies! Ed. Hämäläiselle haluaisin todeta, että minä tuen Pekkasen raporttia ja käsitän sen kokonaisuuden. Enkä suinkaan väitä, että siinä on puolitotuuksia, vaan sanoin, että ed. Hämäläinen ottaa sieltä puolitotuuksia ja esittää niitä. Mutta jos ed. Hämäläinen lukee koko raportin ja ymmärtää sen, niin hänen puheensa ovat toisenlaisia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ed. Mäkipään ym. lakialoite n:o 66 vuoden 1995 veroasteikkolaiksi

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13. Suullinen kyselytunti on ensi torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 20.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen